

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
YETERLİK DÜZEYLERİ İLE İNTERNET
BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Hicret KANAT

**2020
YÜKSEK LİSANS TEZİ
HEMŞİRELİK BİLİMİ ANABİLİM DALI**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Nevin ONAN**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL YETERLİK DÜZEYLERİ İLE
İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Hicret KANAT

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Hemşirelik Bilimi Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Nevin ONAN**

**KARABÜK
01.2020**

Hicret KANAT tarafından hazırlanan “ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL YETERLİLİK DÜZEYLERİ İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Nevin ONAN

Tez Danışmanı, Hemşirelik Bilimi Anabilim Dalı

KABUL

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Hemşirelik Bilimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 17/01/2020

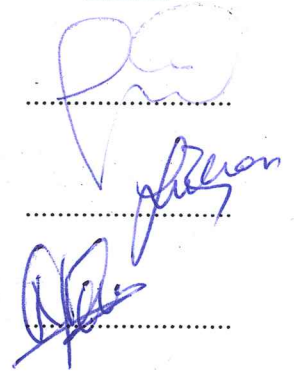
Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Gül ÜNSAL (Marmara Ü)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Gülcan ŞEN (KBÜ)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Nevin ONAN (KBÜ)

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallara uygun şekilde elde ettiğimi,
- Elde ettiğim tüm bilgi ve sonuçları etik kurallara uygun şekilde sunduğumu,
- Yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun şekilde atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum tüm eserleri kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan bilgi ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya farklı bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Hicret KANAT

18/04/2020

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR DİZİNİ	vi
EKLER DİZİNİ.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. İnternetin Tanımı ve Tarihçesi	5
2.2. Türkiye’de İnternet Kullanımı.....	7
2.3. İnternet Bağımlılığı	8
2.3.1. İnternet Kullanımının Olumlu Etkileri.....	9
2.3.2. İnternet Kullanımının Olumsuz Etkileri	10
2.3.3. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri.....	12
2.3.3.1. Young İnternet Bağımlılığı Modeli	12
2.3.3.2. Mark D. Griffiths İnternet Bağımlılığı Modeli	13
2.3.3.3. Goldberg İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri	14
2.4. Sosyal Yeterlik	16
2.5. İnternet Bağımlılığı ve Hemşirelik	18
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	21
4. BULGULAR.....	29
5. TARTIŞMA	42
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
6.1. Sonuçlar	51

	<u>Sayfa</u>
6.2. Öneriler	53
7. KAYNAKLAR.....	54
8. EKLER.....	62
EK. 1: ETİK KURUL ONAYI.....	62
EK. 2: KURUM İZİN BAŞVURU DİLEKÇESİ.....	63
EK. 3: ANKET FORMU	64
EK. 4: BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAY FORMU	68
EK. 5: ÖLÇEK İZİNLERİ.....	70
EK. 6: ÖZGEÇMİŞ.....	72

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Örneklem Dağılımı.....	22
Tablo 2. Çalışmada İBÖ Cronbach Alfa (a) İç Tutarlık Katsayıları.....	25
Tablo 3. Çalışmada SYSSB Cronbach Alfa (a) İç Tutarlık Katsayıları	26
Tablo 4. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	30
Tablo 5. İBÖ Toplam ve Alt boyutları ile SYSSB Alt Boyut Puan ortalamaları.....	31
Tablo 6. Cinsiyete Göre İBÖ ve SYSSB Ölçek Toplam ve Alt boyut Puan Ortalamalarının incelenmesi	32
Tablo 7. Medeni Duruma Göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından İncelenmesi	33
Tablo 8. Çalışma Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından İncelenmesi	34
Tablo 9. Anne Eğitim Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından İncelenmesi.....	35
Tablo 10. Baba Eğitim Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından İncelenmesi	37
Tablo 11. Sınıf Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından İncelenmesi	38
Tablo 12. Yaş ve Kardeş Sayısına Göre İBÖ ve SYSSB Ölçeği Toplam ve Alt boyut Puan Ortalamaları Bakımından İncelenmesi.....	39
Tablo 13. İBÖ ve SYSSB Ölçek ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	40

EKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
EK1: Etik Kurul Onayı.....	62
EK2: Kurum İzin Başvuru Dilekçesi.....	63
EK3: Anket Formu	64
EK4: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onay Formu.....	68
EK5: SYSSB ve İBÖ Ölçek İzni	70
EK6: Özgeçmiş.....	72

KISALTMALAR DİZİNİ

- İBÖ** : İnternet Bağımlılığı Ölçeği
SYSSB : Sosyal Yeterlik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeği
DSM : Diagnostik and Statistical Manuel of Mental Disorders
APA : American Psychiatric Association
ARPANET : The Advanced Research Projects Agency Network
TUİK : Türkiye İstatistik Kurumu
ANOVA : Analysis Of Variance
NSF : National Science Foundation
TURNET : Türkiye'de İnternet Hizmeti Veren Resmi Kuruluş
ULAKNET : Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Sistemi
TTNET : Türk Telekom İnternet

ÖZET

Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Yeterlik Düzeyleri ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu çalışma üniversite öğrencilerinde sosyal yeterlilik ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini, Karabük Üniversitesi'ne bağlı fakültelerde öğrenim görmekte olan 18-24 yaş grubu öğrenciler (N=31869) oluşturdu. Tabakalı rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenen 380 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturdu. Veriler Katılımcı Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) ve Sosyal Yeterlik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeği (SYSSB) kullanılarak toplandı. Veriler akademik takvimde belirtilen final ve bütünleme sınavları döneminde, sınav öncesi ve sonrasında araştırmacı tarafından öğrencilere gerekli açıklama yapıldıktan sonra araştırmayı kabul eden öğrencilerden gönüllü onam formu doğrultusunda onam alındı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, t testi, One Way ANOVA ve pearson korelasyon analizi kullanıldı. Öğrencilerin yaş ortalaması $22,40 \pm 1,69$ olup %62'si erkek; %98,2'si bekadır. İBÖ toplam puan ortalaması $85,82 \pm 26,99$ olup alt boyut puan ortalamaları Yoksunluk için; $30,41 \pm 8,72$, Kontrol Güçlüğü için; $24,78 \pm 8,58$, İşlevsellikte Bozulma için $15,89 \pm 6,58$ ve Sosyal İzolasyon için $14,74 \pm 6,78$ olarak bulundu. SYSSB ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde Sosyal Yeterlik puan ortalaması $45,85 \pm 9,79$ olarak hesaplandı aynı şekilde Sosyal Sonuç alt boyutu puan ortalaması $23,23 \pm 5,37$ olarak belirlendi. İBÖ ile SYSSB toplam puan ve alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişkiye rastlandı. Öğrencilerin sosyal yeterlik düzeyi yüksek bulundu. İnternet bağımlılığının orta düzeyde olduğu ve internet kullanımında kontrol güçlüğü yaşadıkları saptandı. İnternet bağımlılığı ve sosyal yeterliğin birbirini negatif yönde etkilediği söylenebilir. Öğrencilerin sosyal yeterliklerini arttırmaya yönelik girişimlerin internet bağımlılığını azaltabileceği düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: internet bağımlılığı, sosyal yeterlik, üniversite öğrencileri

Bilim Kodu: 1032

ABSTRACT

Determination of relationship between social efficacy and internet addiction of university students.

This study is a descriptive and relationship seeking research conducted to investigate the relationship between social skills and internet addiction in university students. The population of the study consisted of 18-24 age group students (N = 31869) studying at the faculties of Karabük University. 380 students were determined by stratified random sampling method. Data were collected using the Participant Information Form, Internet Addiction Scale (IAS) and Social Skills and Social Outcome Expectations Scale (SYSSB). Data were given to the students during the final and make-up exams specified in the academic calendar before and after the exam, and after the necessary explanation was given to the students, consent was obtained from the students who accepted the research in accordance with the voluntary consent form. Descriptive statistics, t-test, One Way ANOVA and Pearson correlation analysis were used to evaluate the data. The average age of the students was 22.40 ± 1.69 and 62% were male; 98.2% are single. The average total score for IAS was 85.82 ± 26.99 and the average subscale scores for Deprivation were; 30.41 ± 8.72 , for Control Difficulty; $24,78 \pm 8,58$, $15,89 \pm 6,58$ for functional impairment and $14,74 \pm 6,78$ for social isolation. When the sub-dimensions of SYSSB scale were examined, the average of Social Skills score was calculated as 45.85 ± 9.79 , and in the same way, the average score of the Social Outcome subscale was 23.23 ± 5.37 . A significant negative correlation was found between the total scores and the sub-dimensions of IAS and SYSSB. The level of social skills of the students was found to be high. It was determined that internet addiction level was medium and they had control difficulties in internet use. It can be said that internet addiction and social skills affect each other negatively. It is thought that attempts to increase the social skills of the students may reduce internet addiction.

Key Words: Internet Addiction, Social Efficacy University Students

Science Code:1032

1.GİRİŞ

1.1.Araştırmanın Konusu ve Önemi

Gün geçtikçe her yeni teknolojik gelişmeyle beraber kullanımı artan internet, bilinçli şekilde kullanılmadığında bireyin sosyal yaşamını negatif yönde etkileyerek, kişisel ve toplumsal hayatında birtakım problemlere neden olur. İnternet kullanımının gözlemlenebilir bir ivmeyle arttığını ve olumsuz etkilere neden olduğunu saptayan araştırmacılar son dönemde internetin sorunlu sağlıklı ve patolojik kullanımı konusunda çalışmalara yoğunlaşmışlardır (Gönül 2002, Altıntaş ve Öztapak 2016).

İnternet bağımlılığının gelişimine bakıldığında, internet bağımlılığı hakkında yoğun çalışmalar bulunmasına rağmen gerçekten var olup olmadığı konusundaki fikir ayrılıkları devam etmektedir. ‘İnternet bağımlılığı’ nı tanımlayan aynı zamanda tanı kriterlerini geliştirip anlamlandırmaya çalışan ilk kişi Goldberg’dır (Anderson 2019). Goldberg, kontrolü sağlanamayan internet bağımlılığını, DSM-IV’ te yer alan madde bağımlılığı kriterleri ile açıklamaya çalışmıştır. Young ise patolojik kumar oynama kriterlerini internet bağımlılık ölçütleri olarak uyarlayıp kullanmıştır (Arısoy 2009). İnternet Bağımlılığı, DSM-5’te çevrimiçi oyun bağımlılığı adıyla yer almaktadır. Buna göre bu bozukluk için bir yıl gibi bir süre içinde belirtilen kriterlerin karşılanması ve internetin çoğu zaman başka kullanıcılarla oyunlar oynama için kullanılmasıyla karakterize ve sıkıntıya neden olan sürekli kullanımı olan bir bozukluk olarak belirtilmiştir (APA 2013).

İnternet kullanım oranları incelendiğinde en yaygın kullanımın 16-24 yaş arasındaki bireylerde olduğu görülmüştür (Ata vd. 2011). Bu yaş gurubunun internet bağımlılığına daha yatkın olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle gençlerin akademik hayatlarının gelişimi anlamında internetin sağladıkları ve internetin yaşamlarında kaçınılmaz bir gereklilik halini alması, internet kullanımını yaygınlaştırmıştır (Nalwa and Anand 2003).

Gençlerde özellikle okul çağındaki öğrencilerde gözlemlenen aşırı ve yoğun biçimde internetin kullanılması; gençlerin fiziksel ve ruhsal gelişimini negatif yönde etkiler, problemlili sosyal davranışlara sebep olur ve aynı zamanda okul başarısında olumsuz etkilere sebep olur (Balcı ve Gülnar 2009).

Eğitim çağındaki gençlerde internet kullanımı, gençleri ruhsal ve fiziksel anlamda negatif yönde etkileyip bağımlı hale getirebilmekle beraber akademik başarı düzeylerini düşüren bir teknoloji olma özelliğine sahiptir. İnternetin aşırı ve kontrolsüz kullanımı bireyin okul başarısında düşmeye ve sosyal hayatında eksikliğe sebep olarak bireyi bağımlı hale getirebilmektedir. İnternet kullanımının kontrolsüz artışıyla beraber kişilerde radyo dinleme, televizyon izleme, gazete ve kitap okuma gibi alışkanlıkların azaldığı, sosyal ilişkilerin azaldığı, çocuklar ve gençlerin zihinsel ve kültürel gelişimlerinin negatif olarak etkilendiği ve yaratıcı düşünce biçiminin zayıfladığı bilinmektedir (Rehm 2003).

İnternet bağımlılığına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde lise ve üniversite öğrencilerinde internet kullanım yaygınlığının yüksek oranda gözlemlendiği belirlenmiştir (Morahan-Martin and Schumacher 1997, Chou and Hsiao 2000). Gerçek hayattaki sosyal destek yetersizliği, sosyal izolasyon, yalnızlık duyguları sebebiyle internetin sosyal ve iletişimsel özellikleri fazlaca kullanılır, bu durum bir kısır döngüye sebep olarak bireyin yaşamındaki sosyal becerilerin azalmasına ve problemlili internet kullanımının artmasına neden olur (Yalçın ve Karaçetin 2016). Diğer taraftan, lise ve üniversite öğrencileri, gelişimsel problemliler içeren çeşitli değişkenler nedeniyle aşırı internet kullanımı ile alakalı problemliler

yaşamaya daha eğilimlidirler. Lise ve üniversite öğrencilerinin karşıt cins akranlarıyla yakın sosyal ilişki kurma isteği, onlar için internet kullanımını daha cazip hale getirmektedir. Bunun yanında lise ve üniversite öğrencilerinin yaşamlarındaki ruhsal ve sosyal değişkenler onların internetle ilgili problem yaşamasına sebep olabilir. Sosyal becerileri zayıf olan öğrencilerin, çevresinden izole edilmesi nedeniyle internet bu tür öğrenciler için diğer anlamda kendini gösterebilecekleri bir alan olabilmektedir (Ceyhan vd. 2007).

Bireyin deneyimlediği toplumsal kaygının artması, sosyal ortamdan kişiyi ayırıştırarak diğer bireylerle olan ilişkisini zorlaştırmakla beraber izole bir hayata zemin hazırlayabilmektedir. Bunun yanı sıra bireyin sosyal ortamlardan uzak durması, sosyal ilişkinin psikolojik olarak sağladığı yararın eksikliğine neden olmaktadır. Deneyimlenen bu problemlerden uzaklaşmak adına gençlerin sosyal anlamda etkin olabilme gereksinimini internet yoluyla sağladıkları belirlenmiştir (Şahan ve Çapan 2017).

Sosyal yeterlilik, sosyal iletişimi, becerileri ve kişilerarası ilişkileri içermektedir. Sosyal yeterliliğin gelişimi bakımından kazanılmış sosyal becerilerin hedefe yönelik ve tekrarlanabilen davranış olması zorunludur. Sosyal etkileşim ancak kişinin kendi dışında bir bireyle olan verbal ve nonverbal iletişim yoluyla sağlanabilmektedir. Sosyal etkileşim gerçekçi olarak algılanmadığında, sosyal açıdan beklenen davranışların gerçekleştirilebilmesi için gerekli beceriler ve motivasyon işlevsiz olabilmektedir (Clikeman 2007). İnternetin sosyal yeterlilik üzerinde etkilerini inceleyen çalışmalara bakıldığında ülkemizde de benzer sorunlar yaşandığı görülmüştür. Yapılan bir çalışmada internet kullanımının ergenlikte akademik başarıda düşmeye neden olabildiği gibi sosyal işlevsellikte gerilemeye, mesleki işlevde bozulmaya ve yorgunluğa neden olabildiği saptanmıştır (Akbulut 2013). Özcan ve Buzlu'nun (2005) yaptığı bir çalışmada İnternet kullanım süresinin artmasının dikkat dağınıklığı yarattığı, yalnızlığa ve depresyona yol açabildiği belirlenmiştir.

Türkiye’de genç nüfusun artmasıyla birlikte, internetin yaygınlaşmasının artışı ve işsizlik gibi sebeplerden ötürü bu problemle daha sık karşılaşmaya başlanıldığı düşünülmektedir. Belirtilen örneklerde de gösterildiği gibi internet bağımlılığı ve beraberinde getirdiği birçok sosyal sorun ile ilgili benzer çalışmalar hem yurtdışında hem de ülkemizde yaygındır fakat ülkemiz genelinde üniversite öğrencilerinin sosyal yeterlilik düzeyi ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. İnternet bağımlılığın neden olduğu birçok sosyal problem araştırma konusu olmuş fakat üniversite öğrencilerinde sosyal yeterlilik ve internet bağımlılığı arasındaki ilişki yeterince araştırılmamıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile sosyal yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirildi. Çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt arandı:

1. Üniversite öğrencilerinin internet kullanım ve bağımlılık düzeyi hangi seviyededir?
2. Üniversite öğrencilerinin sosyal yeterlik durumları ne düzeydedir?
3. İnternet bağımlılığı düzeyinde bağımsız değişkenler açısından bir fark var mıdır?
4. Sosyal yeterlilik düzeylerinde bağımsız değişkenler açısından bir fark var mıdır?
5. Öğrencilerin internet bağımlılık ve sosyal yeterlik düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

2.GENEL BİLGİLER

2.1. İnternetin Tanımı ve Tarihçesi

Bilgisayar ve internet bir bilişim teknolojisi olarak hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. İnternet ve ona bağlı farklı uygulamalar, teknolojik aletler ve işletim sistemlerinde de yaygın konuma gelince toplumun her kesiminden insanlar edilgen durumdan, internet ortamında kendi alanlarını oluşturarak, içerik yaratabilen özne konumuna erişmiştir. Bu durum kişilerin daimi şekilde internet kullanmasına ve onun sunduğu olanaklara bağlı kalmasına neden olmuştur (Şahin ve Yağcı 2017)

Bilgiye erişimini kolaylaştırdığı için internet kullanımı ve aşırı kullanımının neden olduğu olumsuzluklar, hemen hemen tüm bilim dallarının ilgilendiği bir konu haline gelmiştir. Bilim alanları dışında da kullanılan internet, çocuklar, ergenler, ebeveynler ve toplumun diğer üyelerini de yaygın bir kullanıma neden olduğu için tüm toplum bu konuda daha çok bilgiye sahip olmak istemiştir (Doğan 2013).

İnternet, bilgisayar ağları arasında tekrar bağlantı sağlayarak oluşan, uluslararası bilgisayar ağlarının oluşturduğu bir iletişim şeklidir (İçel 1998). İngilizcede international network yani uluslararası ağ olarak tanımlanan internet; dünyada farklı coğrafyadaki birçok bireyin arasındaki mesafeyi kaldırarak, farklı amaçlar için kullandıkları bilgisayar sistemleri ile haberleşmelerini sağlayan, sınırlandırması ve yöneticisi olmayan bir iletişim sistemidir (Yılmaz 2019). İnternet, kişilere birçok bilgiye rahatlıkla ulaşmasına imkan veren ve uzak, yakın fark etmeksizin diğer kişilerle hızlı şekilde iletişim kurmayı sağlayan bir iletişim ve bilgi paylaşım nesnesidir (Esen ve Siyez 2011).

Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1960'lı yılların başında RAND Corporation adlı bir kuruluşun öncülüğüyle, gerçekleştirilecek bir nükleer saldırı olasılığında askeri haberleşmeyi güvenli bir yoldan gerçekleştirmek amacıyla bilgisayar kodlama geliştirme çalışması yapılmıştır. Bu proje internetin gelişmesi adına öncü adım olarak bilinmektedir (Serin ve Anlayışlı 2019). 1966 yılı sonlarında Roberts ARPANET ismini verdiği proje çerçevesinde ilk bağlantı 1969 yılında olmak üzere internet, kısa süre içinde çok sayıda bilgisayar ARPANET ağına katıldı ve 1971 yılında Ağ Kontrol protokolü adında bir protokol çerçevesinde çalışılmaya başlandı (Korkmaz 2017).

Farklı çalışma prensibi ve başka lisansları içeren bilgisayarların, eş iletim sistemlerine sahip oldukları için bilgi alışverişinin gerçekleştirilebileceği düşüncesiyle, ilk mesaj 1969'da California Üniversitesi'nin kampüsüne iletilmiştir. Birbirlerine yakın lisansların ortak kullanımıyla beraber dar bir alandan daha geniş alana yayılması, konum itibarı ile ulaşılması zor araştırmacılar ve çalışmaların paylaşımı konusunda iş birliği kolaylaşmıştır (İnan 2010).

1980'li yıllarda ABD' nin Ulusal Bilim Kuruluşu, ARPANET' i devralmış ve bu kapsamda eğitim ve bilimsel araştırma şirketleri arasında yüksek hızda bir internet kuruluşu misyonuna ulaşarak görev yapmaya başlamıştır. Bu sırada ABD dışındaki diğer birçok ülkede TCP/IP tabanlı araştırma ve eğitim amaçlı ağlar çoğalmış ve 1988 yılı içerisinde türeyen bu ağların bir kısmı ile NFSNET arasında bağlantı sağlanmıştır. Sonraki yıllarda ticari kuruluşlara ait bazı ağlar bu kuruluşla bağlanmıştır. 1955 yılından sonra ise internet denetimi ulusal bilim kuruluşlarından özel kuruluşlara devredilmiştir (Korkmaz 2017).

Küreselleşme süreciyle birlikte gelişen, ulaşım ve haberleşmede önemli bir konumda önemli olan internet her kesimden bireye ulaşmıştır. Kişisel anlamda düşünüldüğünde internet sadece bir iletişim şekli olmakla kalmayıp, eş zamanlı

olarak çalışma hayatına katkıda bulunma, eğlenme ve satın alma benzeri etkinlikleri sanal ağlar sayesinde gerçekleştirmeye olanağı sunmaktadır (Anlayışlı ve Serin 2019).

2.2. Türkiye’de İnternet Kullanımı

Ülkemizde internet 1993 Nisan ayından itibaren varlığını sürdürmektedir. Ortadoğu Teknik Üniversitesi’nde ilk bağlantı gerçekleşmiş ve fazlaca bir süre Türkiye’de tek bağlantı olarak kabul edilmiştir. İnternet ülkemizde öncelikle üniversitelerde kullanılmaya başlamış ve yaygınlaşmıştır (Arısoy 2009). Akademik sahalarda yaygınlaşan internet kullanımı sonrasında daha farklı çevrelerce keşfedilmeye başlanmadan önce 1996 yılından itibaren TURNET adıyla kurumsallaşmış ve kullanılmaya başlanmış, 1997 yılından itibaren ise ULAKNET akademik alanlarda kullanıma sunulmuş ve üniversiteler arası iletişim güçlendirilmiştir. Ticari bir ağ olan ULAKNET’ in yerini 1999 yılında TTNET bırakmış ve hala faal durumda hizmet sunmaya devam etmektedir (Yılmaz 2019).

Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında; Türkiye’de internetin yaygınlaşması daha yavaş bir ilerleme göstermiş, 1998 yılında ülkemizdeki kullanıcılar arasında internete sahip birey sayısı 239 bin iken 2007 ye gelindiğinde Avrupa ülkelerinin internet erişiminin yüzde beşini sağlayacak şekilde gelişim sergilemiştir (Anlayışlı ve Serin 2019).

Eğitim sağlık eğlence ticaret hizmet iletişim haberleşme alanlarında kullanılan internet Türkiye’de oldukça etkin bir konuma sahiptir. Ülkemizde internet erişimine sahip hane sayısı %60’ları aşmış 16- 24 yaş grubundaki gençlerin %75’i interneti etkin bir şekilde kullanabilir hale gelmiştir. Yapılan çalışmalarda, internet kullanımı lise ve üniversite öğrencilerinde toplumun diğer kesimlerine daha yaygın olduğu gözlenmiştir. İnterneti kullanmanın başlıca nedenleri, zaman ve mekan tanımsızın paylaşımın, tartışmanın ve iletişimin yoğun olduğu sosyal medyadaki aktivitelerdir

(Küçükali 2016). 2017 yılına gelindiğinde ise Türkiye’de internete erişen bireylerin %66,8 oranında olduğu bildirilmiştir (TUİK 2017).

2.3. İnternet Bağımlılığı

İnternet bağımlılığı kavramı bireylerin kişisel yaşamda aşırı internet kullanımıyla birlikte gelişen olumsuz etkiler için kullanılır. İnternet bağımlılığı tıpkı alkol bağımlılığı ve diğer bağımlılık türleri gibi, bağımlı kişilerin alışkanlıktan dolayı, bağımlı olunan maddeyle uzun süre maruz kalınması ve maddeden kopamaması şeklinde açıklanabilir (Thurlow et al. 2004).

Araştırmacılara göre aşırı internet kullanımı diğer bağımlılık türleri gibi belirtilere neden olmakla beraber bilgisayar oyunları ve internet kullanıcılarında bir tür bağımlılığa sebep olmaktadır. İnternet bağımlılığı bilgisayar başında internette online olarak, olması gereken miktardan çok maruz kalması olarak açıklanmaktadır (Kelleci 2008). Bir başka internet bağımlılığı kavramı açıklaması ise internetin aşırı kullanımından ötürü ortaya çıkan sorunların açıklanmasına yönelik olduğundan dolayı, diğer madde bağımlılıklarında gözlenen yoksunluk durumu, uzun süre o maddenin etkisi altında kalmak ve bırakmamak gibi durumların yaşanmasına neden olan bağımlılık türleri gibi gelişmesidir (Taçyıldız 2010). 1990'ların başlarına kadar, insanların teknolojiyle kimyasal olmayan etkileşimin olarak tanımlanan teknoloji bağımlılığı fenomeni günümüze kadar medikal ve psikolojik literatürde kompulsif, patolojik, problemlili bilgisayar kullanımı gibi tanımlarla kullanılmıştır (Shaw and Black 2008).

Son zamanlarda internetin bireye olan etkileri sıklıkla araştırma konusu olmuştur, internet kişilerin okul iş hayatını kolaylaştırmakla beraber çeşitli sıkıntılara da neden olmaktadır. İnternet bağımlılığı terimi İlk olarak Goldberg tarafından 1996 senesinde, atılan bir mailde mizahi olarak internet bağımlılığı terimi ortaya atılmış ve sonraları bu tanım psikiyatri literatüründe yer edinmiştir (Anlayışlı ve Serin 2019).

İnternet bağımlısı bireylerin günlük yaşamında, eğitim ve öğretim hayatında, çalışma alanında ciddi problemler yaşamakla birlikte bu durumun önemsenmesi gerekmektedir, çok önemli problemlere neden olan internet bağımlılığının insanlar üzerindeki etkisi ve düzeyi klinisyenler ve eğitimciler tarafından dikkatle incelenmektedir. Ayrıca araştırmacılar tarafından ölçme araçları geliştirilmeye başlanmıştır (Eşgi 2014).

İnternet teknolojisi kullanımı bireylerin yaşamında oldukça önemli avantajlar sağlamaktadır. Modern dünyada kişilerin internetten kopuk bir yaşam sürmeleri neredeyse olanaksızlaşmıştır. Bu sebepten ötürü internet bağımlılığı durumunda internet kullanımının tamamen kesilmesi değil sağlıklı şekilde kullanılması amaçlanmalıdır (Çalışgan 2013).

2.3.1 İnternet Kullanımının Olumlu Etkileri

- İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte genç neslin daha meraklı bireyler haline geldikleri ve araştırma olanaklarının kolaylaşması daha bilgili ve gelişmiş bir nesle zemin hazırlamıştır, bu sayede geleceğe taşıyacakları toplum yüksel kültüre sahip olabilecektir.
- İnternet gençlere daha kolay sosyal ilişki kurmaları konusunda kolaylık sağlamaktadır. İnternet sosyal ilişkilere kolaylık sağladığı için diğer bireylerle ilişki kurmaya olanak sağlamıştır.
- İnternet kullanıcısı bireyin hoşlandığı aktiviteleri ve becerilerini arttırıp sürdürebilmesi, bu sahalara internet üzerinden erişebilmesi, ilgi alanları benzer bireylerle arkadaşlık kurabilmesi gerçekleştirebilmektedir.
- Yüz yüze iletişim kurma becerisi zayıf bireylere kendilerini daha kolay ifade edebilme olanağı sağlayabilmektedir.
- İnternet sayesinde günler hatta aylar süren araştırmalar daha kısa bir zaman diliminde tamamlanabilir hale gelmiştir (Yıldırım 2014).

2.3.2 İnternet Kullanımının Olumsuz Etkileri

İnternet Bağımlılığının Fiziksel Açıdan Sonuçları

- Konsantrasyon bozuklukları
- Göz sağlığında bozulma
- Genel vücut ağrıları
- Kalp damar rahatsızlıkları yaşanabilmektedir (Sally 2006).

İnternet Bağımlılığının Sosyal Açıdan Sonuçları

- Düşen performans; okulda ve iş yaşamında gerileme,
- Sosyal yaşamdan çekilme, yalıtılmışlık ve giderek yalnızlaşma,
- Aile üyeleri arkadaşlar ya da partnerin kaybedilmesi,
- Hobilerin ve ilgi alanlarının terk edilmesi,
- Okul eğitiminin bırakılması ya da meslek eğitimi, işin kaybı,
- Ev işlerini görme, devlet dairelerindeki işleri ihmal etme (Feindel 2015).

İnternet Bağımlılığının Zihinsel Açıdan Sonuçları

- Sürekli interneti düşünmekten dolayı dikkat eksikliği, unutkanlık ve ders başarısızlıkları,
- Derslere gecikme, derse katılmamak ve ders esnasında uyuyakalma durumları,
- İnternet bulunan kafelere gitmek için okulu asmak, devamsızlık yapmak (Eroğlu 2018).

İnternet Bağımlılığı Psişik Açıdan Sonuçları

- Depresyonlar
- Olgunlaşamama
- Giderek çoğalan sosyal güvensizlik
- Değersizlik ve çaresizlik duyguları
- Korku hastalıkları (Feindel 2015).

İnternet Bağımlılığın Davranışsal Açıdan Sonuçları

- İnternetle alakalı aktivitelere fazla zaman ayırmak,
- Kişinin internet bağımlılığının yaşandığı süreç boyunca giderek artan bir zaman skalasında çevrimiçi durumda olması. Planlanan sürenin üstünde internet kullanımı,
- Bireyin internet kullanım miktarı hakkında yalan söylemeye başlaması,
- İnternetin kişi için bir problemden kaçış aracına dönüşmesi,
- Birey internette vakit geçirmese dahi zihninin internetle meşgul olması (Sally 2006).

İnternet Bağımlılığının Psikolojik Açıdan Sonuçları

- İntihar eğilimde artma
- Depresyon ya da diğer psikolojik sorunlar; içe kapanma eğilimi, saldırganlık, mutsuzluk, motivasyon kaybı ve anksiyete,
- Uykusuzluk problemleri; uyuyamam, kalitesiz ve düzensiz uyku, az uyuma
- İnternete bağımlı bireylerin bir kısmında ayrıca Borderline Kişilik Bozukluğu, Narsistik kişilik bozuklukları, Antisosyal Kişilik Bozuklukları da bulunabilmektedir (Eroğlu 2018)

2.3.3 İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

2.3.3.1. Young İnternet Bağımlılığı Modeli

Apakgün' ün (2015) aktardığına göre; Young (1996) internet bağımlılığını psikiyatrik rahatsızlık olarak kategorize etmeye çalışmıştır. İnternet bağımlılığını Dürtü Kontrol Bozuklukları tanısının bir alt dalı olan Patolojik Kumar Oynama tanı ölçütleri kullanılarak tanımlamış, aşağıdaki 8 kriterden 5 tanesini bulunduran bireyi internet bağımlısı olarak nitelendirmiştir.

1. İnternette geçirilen zamanın sürekli olarak artması.
2. Zihinsel olarak internetle gereğinden fazla uğraşmak.
3. İnternette geçirilen süreye ve internette online olmaya aşırı gereksinim duyma
4. İnternette geçirilen fazla zamandan ötürü sosyal ilişkilerinin ve öğrenim hayatının zarar görmesi.
5. İnternetin yokluğu durumunda kişinin kendisini eksik hissetmesi.
6. İnternette aşırı zaman geçirme durumunu engellemek için çaba sarf etme ve bu çabanın başarısız olması.
7. İnternet bağımlılığı ile bireyde umutsuzluk, kaygı, depresyon gibi duyuşal problemler yaşanması.
8. İnternete bağılı kalma ve internette geçirilen süre konusunda aile üyelerine ve çevredekilere yalan söyleme.

İnternet bağımlılığı geniş çeşitlilikte davranış ve dürtüsel kontrol problemleri içerir ve beş alt başlıkta incelenebilir (Young et al. 1999):

1. Siber İlişki Bağımlılığı: İlişkileri çevrimiçi yaşama, sanal cinsel ilişki olarak tanımlanır. Bu şekilde kurulan ilişkiler gerçek hayattakinden daha önemlidir ve evliliklerin zarar görmesine, evlilikte istikrarsızlığa sebep olmaktadır.
2. Bilgisayar Bağımlılığı: Birçok bilgisayarın oyun donanımı ile kurulması ve kişilerin zamanla oyunlara bağımlı olması iş performansına ve aile ilişkilerinin bozulmasına sebep olan bir alt başlık olarak tanımlanmaktadır.

3. Siber Seks Bağımlılığı: Genellikle çevrimiçi porno izleme, indirme ve ticaretini yapma, sohbet odalarında yetişkin fantezisi rolleri oynamayı içeren bağımlılıktır.
4. Bilgi Yükleme: 'WWW' teriminin açığa çıkardığı yeni bir kompulsif davranış türü olan yoğun web sörfü ve veritabanı araması gerekli ya da gereksiz bilgi toplanmasına ve zaman kaybına sebep olmaktadır.
5. Ağ Kompulsiyonları: Yaygın olarak davranışlarda görülen alt başlıktır. Çevrimiçi kumar, alışveriş ve stok ticareti örnekleridir. Önemli oranda finansal kayıp, iş kaybı gibi sonuçlara sebep olur.

2.3.3.2. Mark D. Griffiths İnternet Bağımlılığı Modeli

Griffiths (1999) DSM 4 maddeleri kapsamında kişilerin internet bağımlılık düzeyini belirlemek için bazı ölçütler belirlemiştir. Bireyin, belirlenen 7 kriterden en az 3 veya 4 belirtiyi taşıması halinde kişinin internet bağımlısı olduğunu bildirmiştir. Bu kriterler aşağıda sıralanmıştır.

- İnternet kullanımına yönelik düşkünlüğün değerlendirilmesi,
- İnternet kullanımının kişinin yaşamında çeşitli sorunlara sebep olmasına rağmen kullanımının sürdürülmesi,
- Kişinin planlanan sürenin üstünde internet kullanım durumunun belirlenmesi
- Kişinin internete zaman ayırabilmek için sosyal ve mesleki sorumluluklarından kaçması,
- Bireyin çevrimiçi kullanım gerektiren uygulamalarda fazlaca vakit geçirdiğinin belirlenmesi,
- Bireyin bağımlılık içeren davranışlarını kısıtlama isteğinde olması ve buna yönelik eylemlerde bulunmasına rağmen başarısız olması, yoksunluk belirtileri olarak değerlendirilir (Beard and Wolf 2000).

Griffiths'e göre (2000) bir bağımlılığı davranış bağımlılığı olarak nitelendirmek için altı bileşene ihtiyaç vardır. Bu bileşenler şunlardır:

1. Dikkat çekme; İnternet kullanımı, kişinin yaşamındaki mutlak mühim aktivite haline geldiğinde ve duygu (kullanım isteği), düşünce (bilişsel çarpıtmalara) ve davranışlara (sosyal davranışlara) hakim olduğunda ortaya çıkan durumdur.

2. Ruh hali değişikliği; İnternet kullanımının bir sonucu olarak ortaya çıkan öznel deneyimler ya da bir başa çıkma stratejisi olarak açıklanmaktadır.

3. Tolerans; Kişinin önceki ruh halini değiştirici etkiye ulaşmak için İnternet kullanım süresini yavaş yavaş arttırdığı bir süreçtir.

4. Geri çekilme semptomları; İnternet kullanımı kesildiğinde ortaya çıkan ve kişinin hoşuna gitmeyen sallanma, karamsarlık, sinirlilik gibi duygusal ve fiziksel belirtilerdir.

5. Çatışma; Kullanıcının etrafındakilerle İnternet'te fazla zaman harcama ile ilgili çatışma yaşadığı ve aynı zamanda kişinin iş, sosyal yaşamı, hobilerine ayırdığı zamanın azaldığı dönem olarak açıklanmaktadır.

6. Nüksetme; Yoksunluk ve kontrol döneminden sonra önceki döngünün tekrar etmesi olarak tanımlanmaktadır.

2.3.3.3. Goldbferg İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri:

Literatürde internet bağımlılığı DSM-IV' te yer alan bağımlılık türleri ile açıklanmaya çalışılmıştır. 1996 yılında Goldberg DSM-IV'te bulunan madde bağımlılığı kriterlerinden yararlanarak, internet bağımlılığını tanımlamaya çalışmıştır (Sarıçayır 2019).

Bir kişinin internet bağımlısı olarak değerlendirilebilmesi için bir yıllık sürede rastgele beliren bulguların üçü veya daha fazlasına sahip olup, gözlemlenebilen problemler ve bozulma yaşaması ya da gerektiğinden fazla internet erişiminin olması gerekir. Bu belirtiler şöyle sıralanabilir;

1. Aşağıdaki kriterlerden bir tanesi ile karakterize tolerans gelişimi.
  - a. İnternet kullanım süresi aynı olmasına rağmen internetin verdiği zevkin azalması.
  - b. İstenen doyumun sağlanabilmesi için, internet kullanımının gözlemlenebilir derecede artması.
2. Aşağıda belirtilen şekilde yoksunluk gelişmesi, aşırı şekilde internet kullanımı sonrasında aşağıdakilerden en az 2 tanesinin günler veya bir ay içinde gözlenmesi ve kişilerin bu belirtilerden ötürü sosyal, akademik ve özel hayat düzeninin bozulması.
  - a. İnternet içeriğiyle alakalı saplantılı düşünceler.
  - b. Psikomotor ajitasyon.
  - c. İnternet ile alakalı gerçek olmayan düşüncelerin varlığı
  - d. İstemli veya istemsiz tuşlara basar gibi parmak oynatma
  - e. Bunaltı.
  - f. Belirtilen sorunlardan kaçmak için internetle daha çok bağ kurma.
3. Planlanan zamanın üstünde internet kullanımı.
4. İnternet ile alakalı aktivitelere çokça zaman ve para harcanır.
5. Bu alışkanlığı bırakmak veya kullanım süresini azaltmak için farklı yollara başvurulur, fakat istenen sonuç alınamaz.
6. Bağımlılıkla birlikte kişinin hayatı ile alakalı birçok problem yaşanmasına karşın kullanım artarak devam eder.
7. Günlük, mesleki sosyal aktivitelerin daha çok internet kullanımı için aksatılması

2.4. Sosyal Yeterlik

Albert Bandura tarafından 1977’de Yeterlilik terimi, kavramsal boyut kazanmıştır. Kavramın Türkiye uyarlamasında ise bazı uzmanlar “yetkinlik beklentisi” bazıları tarafından da “öz-yeterlilik inancı” kavramlarını kullanmayı uygun görmüşlerdir. Bandura yeterlilik kavramını “bilişsel davranış değişimi” olarak tanımlamıştır. Bandura yeterlilik kavramını, kişinin sergilediği performansı başarıya ulaştırmak için gerekli eylemleri organize edebilme ve bahsi geçen eylemleri uygulayabilme kapasitesi şeklinde açıklamıştır (Evcı 2018).

Sosyal yeterlilik kavramını tanımlamak için uzmanlar bu yapıyı oluşturan bileşenlerden bahsetmişlerdir. Faix (2014) sosyal yeterlilik boyutlarını; bireyin kendisiyle olan ilişkisi, sorumluluk duygusu ve diğer bireylerle olan ilişkisi şeklinde tanımlamıştır. Bireyin kendisiyle olan ilişkileri; dürüst olmak, eleştirilere açık olmak ve uyumlu olmak, kendi ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmak, kendini kontrol edebilme becerisi, talep ve ihtiyaçlarını erteleyebilmek olarak tanımlanmıştır. Sorumluluk bilinci kavramını da bireyin topluma ve doğaya karşı olan ödevlerini yerine getirebilmesi, toplumun ahlak ve etkilerine saygılı olması, kendi ahlakını geliştirmesi şeklinde açıklamıştır. Diğer kişilerle olan ilişkilerde ise bireyin iletişim kurması, hoşgörülü olması, uzlaşması, anlayışlı olması, önyargılı olmaması, güvenmeye hazır olup bağlanabilmesi, ortaklık ve arkadaşlık kurabilme yetisi, açık, centilmen ve empatik olması önemlidir (Şahin 2001).

Sosyal yeterlilik, kişinin edindiği bilgileri kullanarak uygun davranışı sergilemesi aynı zamanda bu bilgileri değişim halindeki sosyal çevresinde kişisel hedeflerine ulaşmak için kullanmasını kapsar. Bu sebepten ötürü bireyler her sosyal çevrede her birey tarafından yeterli olarak değerlendirilmeyebilirler. Başka bir deyişle, bireyler belli çevrelerdeki etkinlikler konusunda yeterli olabilirken

başka alanlarda aynı performansı sergileyebilme konusunda yetersiz olabilirler. Tam bu noktada önemli olan şey bireyin kendi yeterliliğine ilişkin algısıdır. Sosyal yeterlilik birey ve çevresi arasındaki ilişkiyi kapsamakla birlikte bireyin kendisi ile olan ilişkisini de içermektedir. Bu özelliklerin çocukluk ve ergenlik döneminde kazanılması önemlidir (Özer vd. 2016).

Yine davranışsal yönü ve bireyin yaşlıları tarafından kabul edilmesini kapsayan bir tanım da yapabilmek mümkündür. Sosyal yeterlik başkalarına zarar vermeden, kişilerarası ilişkileri gerçekleştirme ve gelişimsel açıdan uygun sosyal davranışları sergileme durumu olarak tanımlanmaktadır. Yeterlilik, sergilenen eylemin nasıl yapılacağını gösteren zihinsel haritalardan ziyade, eylemin gerçekten sergilenebilmesini zorunlu kılar. Örneğin kişi arkadaşlık kurma davranışının nasıl yapılacağını farkında fakat davranışı gerçekleştiriyorsa sosyal açıdan yeterli olarak kategorize edilemez. Bireye sosyal olarak yeterli diyebilmek için yakın bağlar kurması ve sosyal desteğe sahip olması gerekmektedir. Bireyin ilişki kurabilmesi ve bu ilişkileri devam ettirebilmesi gerekmektedir (Schneider 1993).

Sosyal yetersizlik ise sosyal becerilerin sergilenmesinde ya da öğrenilmesinde açığa çıkan problemler olarak açıklanabilir. Sosyal yetersizlik yalnızca yetersizlik sergileyen bireyler için tanımlanmamakla beraber normal gelişim gösteren bireyler için de geçerli olabilmektedir (Avcıoğlu 2005). Sosyal yeterlilik düzeyinin düşük olması utangaçlık mağduriyet hissi, damgalanmış hissetme gibi negatif duygulara sebep olurken bireyin sosyal ortamdan izole olmasına neden olur (Jackson and Cunningham 2015).

McFall (1982), sosyal yeterliğin özelliklerini şöyle sıralamaktadır;

- Yeterlilik başka bireylerin değerlendirmelerini içeren bir kavram olduğundan ötürü ön yargıya ve dolayısıyla yanlış düşüncelere açıktır.
- Kişinin çevresindeki diğer bireylerin, kişinin başarımı hakkındaki düşünceleri yeterlik olarak değerlendirilebilir. İyi, etkili, uygun, şekilde örnekler yeterlilik düzeyini tanımlayabilir.
- Önceden belirlenmiş kriterlere göre değerlendirme yapıldığından, kriterin ne olacağının tespit edilmesi şarttır.
- Yeterlilik değerlendirmesi genelde duruma ya da ölçüte bağlıdır. Bu sebeple durumlardaki farklılıklar kişinin performansının değerlendirmesinde büyük katkı sağlar
- Kişinin nitelikleri, cinsiyet, yaş, deneyim gibi değişkenler değerlendirmeyi değiştirebilir.
- Yeterlilikte stabil olma durumundan bahsedilebilir. Yeterli olarak değerlendirilen bir durum aynı koşullarda, farklı süreçte yine aynı değerlendirmeye sahip olabilir.

2.5. İnternet Bağımlılığı ve Hemşirelik

Günümüz koşullarında internet erişimi olmayan herhangi bir kurum bulmak imkansızlaşmış ve neredeyse her birey internet kullanımına birçok sebepten ötürü başvurmuştur. İhtiyaç dışı aşırı kullanımların da görülmesi üzerine kampüs ortamında yansımaları olmuş dolayısıyla öğrencilerin hayatını da etkilemeye başlamıştır. Öğrencilerin aşırı internet kullanımı hem psikolojik hem sosyal bir problem olup halk sağlığı ve psikiyatri hemşireliği alanlarının da bir parçası olmuştur.

Halk sağlığı hemşireleri epidemiyolojik, sosyal ve kültürel gelişmeler sonrasında var olan sağlık sektöründe öncül hedeflerin belirlenmesi ve halkın ihtiyaçlarının sağlanması konusunda diğer toplum yeleri ile en çok iletişimde bulunan ekip çalışanıdır. Bu özelliğinden ötürü güncel sağlık hizmetleri yaklaşımlarının saptanması ve belirlenecek toplumsal ve politik gelişmelerde etkin rol almalıdırlar (Thomas 2003).

Hemşirelik mesleği temelinde, hasta bakımı esnasında pek çok alanda tanılama yapabilmeyi zorunlu kılar. Hemşirelerin uygun şekilde tanılama yapabilmesini sağlayacak öykü veya anamnez alabilmesi için öğrencilerde gözlemlenebilecek bağımlılık, yaşıtlarının fiziksel veya psikolojik şiddeti, depresyon, okul terki, sigara, alkol ve madde tüketimi, davranışsal problemler ve ruhsal sorunların belirtilerini ayırabilmesi ve bu konularda yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir (şahin vd. 2012).

Halkın her kesiminden bireyin sağlığının geliştirilmesi, korunması ve iyileştirilmesinde, sağlık ekibinin bir parçası olan halk sağlığı hemşireleri önemli rolleri üstlenmiştir. Okul sağlığı hemşireleri, öğrenciler ve ailelerle iş birliği sağlayarak bağımlılığa sebep olabilecek düzeyde internet kullanımını engellemeye dair, öğrencilere uygun internet kullanımını teşvik edici nitelikte eğitim sunma ve öğrencilerin sorunlu internet kullanımını belirleyip bu soruna yönelik çözüm nerileri planlayıp uygulaması gerekmektedir (Bostan 2013).

Psikiyatri alanında uzmanlaşmış hemşire, profesyonel bir kimliği hemşireliğe kazandıran, planlama, tanılama, veri toplama, uygulama ve değerlendirme basamaklarından oluşan hemşirelik uygulamalarını bağımlılığın tedavisinde özenli bir şekilde kullanmalıdır (zen 2014). Genel olarak hemşirenin bu alandaki başlıca sorumlulukları; kişi ve ailesine destek sağlamak, rahatsızlığın sağaltımı döneminde, tedavi ekibinin etkin bir parçası olarak çalışmak, bağımlılığının önlenmesi amacıyla

konuya ilişkin farkındalık kazandırmak, kişi ve ailesine, tedavi ve rehabilitasyonda yer alan diğer grup üyelerine bu hususta eğitimler planlamak, mesleki yeniliklere katkı sunmak ve meslektaşları ile paylaşımında bulunmak olarak sıralanabilir (Albayrak ve Balcı 2014).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma üniversite öğrencilerinde sosyal yeterlilik ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen tanımlayıcı ve ilişki arayıcı bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Araştırma Karabük ilinde bulunan Karabük Üniversitesinde 2018-2019 bahar döneminde gerçekleştirildi. Karabük Üniversitesi; 15 fakülte, 4 enstitü, 3 yüksekokul ve 8 meslek yüksekokulu ile yaklaşık 53 bin öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini belirlemek üzere üniversitenin Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı ile görüşüldü ve fakültelerde öğrenim gören toplam öğrenci sayısı ile ilgili bilgi alındı. Bu doğrultuda araştırmanın evrenini, Karabük Üniversitesi'ne bağlı fakültelerde öğrenim görmekte olan 18-24 yaş grubu öğrenciler (N=31869) oluşturdu. Araştırmanın örnekleme, evrenin bilindiği durumlarda tabakalı rasgele örnekleme yöntemi olan Neyman Dağıtımını kullanılarak, örnekleme alınacak öğrenci sayısı 380 kişi olarak belirlendi.

Neyman Dağıtımına Göre Örneklem Hesaplama Formülü

$$n_h = \frac{(\sum h * sh)^2}{\sum h^2 * sh^2 + \sum h^2 sh}$$

$$n_0 = \frac{\sum h * sh}{\sum h^2 * sh} * n$$

$$n_h = \frac{(\sum h * sh)^2}{\sum h^2 * sh^2 + \sum h^2 sh}$$

$$n_h = \frac{253908290}{1015633161 * 0,000650771 + 7967} = 380$$

Örneklem seçiminde tabakalı örnekleme yöntemi kullanıldı. Neyman Dağıtım kullanıldığında tabaka örneklem genişliği $n_h = \frac{(\sum h * sh)^2}{(\sum h^2 * sh^2) + \sum h^2 sh}$ formülünden yararlanılarak fakültelerde örnekleme alınacak öğrenci sayıları belirlendi ve aşağıda Tablo.1 'de gösterildi.

Tablo.1. Örneklem dağılımı

	KIZ	ERKEK	TOPLAM
Diş Hekimliği Fakültesi	1	0	1
Edebiyat Fakültesi	42	31	73
Fen Fakültesi	2	3	5
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	19	24	43
İlahiyat Fakültesi	11	9	20
İşletme Fakültesi	12	18	30
Mimarlık Fakültesi	2	1	3
Mühendislik Fakültesi	29	113	142
Safranbolu Fethi Toker Güz. San. Tas.Fak	5	6	11
Safranbolu Turizm Fakültesi	2	5	7
Sağlık Bilimleri Fakültesi	11	3	14
Teknik Eğitim Fakültesi	0	2	2
Teknoloji Fakültesi	4	21	25
Tıp Fakültesi	2	2	4
TOPLAM	142	238	380

3.4. Araştırmaya Alınma Kriterleri

1. Karabük Üniversitesi'nde fakülte öğrencisi olmak
2. Aktif internet kullanıcısı olmak
3. Çalışmaya katılmayı kabul etmek
4. İletişim engeli bulunmamak
5. Psikiyatrik bir tanısı bulunmamak
6. 18-24 yaş grubunda olmak

3.5. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

Bağımlı değişkenler

Araştırmanın bağımlı değişkenleri öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal yeterlik düzeyleridir.

Bağımsız değişkenler

Üniversite öğrencilerinin demografik bilgileri, mevcut internetini nereden sağladığı, interneti ne sıklıkla kullandığı, internetin ne amaçlarla kullanıldığı gibi internet kullanımına ilişkin ifadeleridir.

3.6. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Katılımcı Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Sosyal Yeterlik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeği kullanıldı.

3.6.1. Katılımcı Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcı bilgi formu; üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerini içeren cinsiyet, doğum yeri, yaş, çalışma durumu, medeni durumu, kardeş sayısı, annenin ve babanın eğitim durumu, öğrenim görülen fakülte, öğrenim görülen bölüm, sınıf sayısı, yaşadığı yer ve mevcut internetini nereden sağladığı, interneti ne sıklıkla kullandığı, internetin ne amaçlarla kullanıldığı gibi internet kullanımına ilişkin ifadeleri içeren 16 sorudan oluşmaktadır.

3.6.2. İnternet Bağımlılık Ölçeği

Kayri ve Günüş (2010) tarafından geliştirilen ve geçerlik, güvenilirliği yapılan İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ), 35 madde içermektedir. Ölçeğin tutum seviyeleri beşli likert dereceleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Bu ölçeğin dereceleri; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadelerini içermektedir. Ölçek maddeleri 5’ten 1’e doğru sınıflandırılmış olup, “Tamamen Katılıyorum” derecesine 5 puan karşılık gelirken “Kesinlikle Katılmıyorum” derecesine 1 puan karşılık gelmektedir. Yani madde puanları 1’den 5’e doğru çıktıkça bağımlılık düzeyi de paralel şekilde artmaktadır. Bu ölçek için alınabilecek en düşük puan 35 olup, alınabilecek en yüksek puan 175’tir. Bu ölçeğin yoksunluk (1-11. maddeler), kontrol güçlüğü (12-21. maddeler), işlevsellikte bozulma (22-28. maddeler) ve sosyal izolasyon (29-30. Maddeler) olmak üzere 4 alt ölçeği bulunmaktadır. Nihai ölçek formunda bulunan 35 maddeye ilişkin ve bu çalışmada Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları aşağıda Tablo. 2’de belirtilmiştir.

Tablo.2. İBÖ Cronbach Alfa İç Tutarlık Katsayıları

	Orijinal ölçek	
	Cronbach alfa	Cronbach's Alfa
İBÖ Toplam Puan	0,940	0,963
Yoksunluk	0,877	0,890
Kontrol güçlüğü	0,855	0,907
İşlevsellikte bozulma	0,827	0,915
Sosyal izolasyon	0,791	0,931

3.6.3. Sosyal Yeterlik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeği (SYSSBÖ)

Geçerlilik ve güvenilirliği Akın ve Akkaya (2015) tarafından yapılan Sosyal Yeterlik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeği kişilerin sosyal ilişkiler başlatma ve devam ettirebilme yeteneklerine yönelik öz- yeterlik inançları ile sosyal ilişkilerin sonuçlarına ilişkin sonuç beklentilerini belirleme gayesiyle geliştirilmiştir. 18 maddeden ve iki alt boyuttan (sosyal yeterlik beklentileri ve sosyal sonuç beklentileri) oluşan bir ölçektir. Ölçek 5’li likert puanlama (“1” Kesinlikle katılmıyorum- “5” Kesinlikle katılıyorum) şeklinde derecelendirilmiştir. Yüksek puanlar yüksek düzeyde sosyal öz-yeterliği ve sosyal sonuç beklentilerini göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 90, en düşük puan 18’dir. Ölçeğin sosyal yeterlik beklentileri alt boyutu 12, sosyal sonuç beklentileri alt boyutu 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alfa değerleri aşağıda Tablo.3’te verildi.

Tablo.3. SYSSB Cronbach Alfa İç Tutarlık Katsayıları

	Orijinal ölçek	
	Cronbach alfa	Cronbach's Alfa
Sosyal yeterlik	0,930	0,938
Sosyal sonuç	0,880	0,920

3.7. Verilerin Toplanması

Araştırma gerekli kurum izni alındıktan sonra (Ek.5) Karabük Üniversitesinde öğrenim gören fakülte öğrencileriyle gerçekleştirildi. Veriler akademik takvimde belirtilen final ve bütünleme sınavları döneminde, sınav öncesi ve sonrasında araştırmacı tarafından öğrencilere gerekli açıklama yapıldıktan sonra araştırmayı kabul eden öğrencilerden gönüllü onam formu (Ek.4) doğrultusunda onam alındı. Öğrencilere katılımcı bilgi formu, internet bağımlılık ölçeği, sosyal yeterlilik ve sosyal sonuç beklentileri ölçeği uygulandı. Görüşme süresinin ortalama 15- 20 dakika sürdüğü gözlemlendi.

3.8.Verilerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler

Çalışma 380 katılımcıya ait bilgiler üzerinden gerçekleştirildi. Katılımcılara ait bilgiler IBM SPSS Statistics 23 programına kaydedilerek tamamlandı. Sayısal değişkenler için merkezi eğilim ölçüleri (ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum), kategorik değişkenler için frekans dağılımları (sayı, yüzde) verildi. Çalışma verileri değerlendirilirken sayısal değişkenler için normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testine göre değerlendirildi. Uygun olmayan parametrelerin ise aritmetik ortalama, mod ve medyanın eşit ya da yakın olması,

Çarpıklık ve basıklık katsayılarının kendi standart hatalarına bölünmesi ile hesaplanan arpıklık ve basıklık indekslerinin ± 3 sınırları içinde 0'a yakın olması sebebiyle normal dağılımın uygunluğu kanıt olarak değerlendirilerek parametrik testlerden yararlandı (Tabachnick and Fidell 2013, McKillup 2012, Wilcox 2012b, Howitt and Cramer 2011, Lind et al. 2006). İki grup arasında fark olup olmadığına bağımsız örneklem t testi ile, ikiden fazla grup arasında fark olup olmadığına tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) ile bakıldı. Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda öncelikle varyans homojenliği için Levene testine, sonrasında farklılığa hangi grup ya da grupların neden olduğu çoklu karşılaştırma testi (Bonferroni ya da Tamhane's T2) ile kontrol edildi. Varyans homojenliğini oluşturan değişkenlerde gruplar arasındaki fark değerlendirmesi için Bonferroni, varyans homojenliğini sağlamayan değişkenlerde gruplar arasında farkın nerden kaynaklandığını açıklamak için Tamhane's T2 testine bakıldı. İki sayısal değişken arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde pearson korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Ayrıca güvenilirlik için de Cronbach's alfa katsayılarından yararlandı.

3.9. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmaya başlanmadan, İnternet Bağımlılık Ölçeğini geliştirip uyarlayan Günü'ten ve Sosyal Yeterlilik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeğini geliştiren Akın'dan e-mail yoluyla ölçeklerin kullanımı için izin alındı. (Ek.7 ve Ek.6) Araştırmaya Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanlığı'nın 30.04.2019 tarih ve 2019/08 nolu kararı ile etik kurul onayı (Ek.2) ile başlandı. Katılımcılardan gönüllü onam formu doğrultusunda onam alındı (Ek.4). Karabük Üniversitesi'nden kurum izni alındı (Ek.5).

3.10. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Karşılaşılan Durumlar

Sınırlılıklar

Araştırma yalnızca bir üniversitenin fakülteleri ile sınırlıdır, tüm üniversitelere genellenemez. Araştırma verileri çalışmaya katılanların sözel verileriyle sınırlıdır.

Karşılaşılan Güçlükler

Katılımcıların sınav döneminin getirdiği yoğunluktan dolayı araştırmaya vakit ayırmak istememeleri.

4. BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ve sosyal yeterlilik düzeyini değerlendirmek için yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular aşağıdaki başlıklar altında sunulmuştur:

- Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular,
- Öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal yeterlik düzeylerine yönelik bulgular,
- Öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal yeterlik düzeylerinin ilişkisine yönelik bulgular şu başlıklar altında sunulmuştur.

4.1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında öğrencilerin yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, kardeş sayısı, anne ile baba eğitim durumu ve sınıf sayısı gibi özellikler ele alınmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin Dağılımı

		ORT±SS	n	%
Cinsiyet	Erkek		238	62,6
	Kadın		142	37,4
Yaş		22,4±1,69		
Çalışma durumu	Çalışan		27	7,1
	Çalışmayan		353	92,9
Medeni durum	Evli		7	1,8
	Bekar		373	98,2
Kardeş sayısı		2,2±1,69		
Anne eğitim durumu	Okuryazar değil		19	5,0
	Okuryazar		39	10,3
	İlkokul		144	37,9
	Ortaokul		52	13,7
	Lise		89	23,4
	Üniversite ve üstü		37	9,8
Baba eğitim durumu	Okuryazar değil		7	1,8
	Okuryazar		24	6,3
	İlkokul		100	26,3
	Ortaokul		75	19,7
	Lise		95	25,0
	Üniversite ve üstü		80	20,8
Sınıf	1		31	8,2
	2		58	15,3
	3		92	24,2
	4		199	52,3

Katılımcıların yaş ortalaması 22,40±1,69 olup %62'si erkek; %98,2'si bekar. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi incelendiğinde; %37,9 oranla ilkokul mezunu oldukları, baba eğitim düzeyi değerlendirildiğinde ise %26,3 ile ilkokul mezunu oldukları gözlenmiştir. Çalışmaya dahil olan öğrencilerin %52,3 lük kısmı 4. sınıflardan oluşmaktadır.

4.2. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Yeterlik Düzeylerine Yönelik Bulgular

Bu başlık altında öğrencilerin İBÖ ile SYSSB ölçek puan ortalamaları ve bağımsız değişkenlere göre farklılıklar sunulmuştur.

Tablo 5. İBÖ Toplam ve Alt Boyutları İle SYSSB Alt Boyut Puan Ortalamaları

		Ort.	S.S.	Maks.	Min.
İBÖ	İBÖ Toplam Puan	85,82	26,99	175,0	35,0
	Yoksunluk	30,41	8,72	55,0	11,0
	Kontrol güçlüğü	24,78	8,58	50,0	10,0
	İşlevsellikte bozulma	15,89	6,58	35,0	7,0
	Sosyal izolasyon	14,74	6,78	35,0	7,0
SYSSB	Sosyal yeterlik	45,85	9,79	60,0	12,0
	Sosyal sonuç	23,23	5,37	30,0	6,0

Tablo 5'te İBÖ ve SYSSB ölçeklerine yönelik puan ortalamaları sunuldu. Öğrencilerin İBÖ toplam puan ortalaması $85,82 \pm 26,99$ olup alt boyut puan ortalamaları Yoksunluk için; $30,41 \pm 8,72$, Kontrol Güçlüğü için; $24,78 \pm 8,58$, İşlevsellikte Bozulma için $15,89 \pm 6,58$ ve Sosyal İzolasyon için $14,74 \pm 6,78$ olarak bulundu.

SYSSB ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde Sosyal Yeterlik puan ortalaması $45,85 \pm 9,79$ olarak hesaplandı aynı şekilde Sosyal Sonuç alt boyutu puan ortalaması $23,23 \pm 5,37$ olarak bulundu.

Tablo 6. Cinsiyete Göre İBÖ ve SYSSB Ölçek Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

		n	Ort.	SS	t	p	
İBÖ	İBÖ Toplam Puan	Erkek	238	86,08	26,619	0,240	0,810
		Kadın	142	85,39	27,686		
	Yoksunluk	Erkek	238	30,16	8,698	-0,730	0,466
		Kadın	142	30,83	8,785		
	Kontrol güçlüğü	Erkek	238	24,66	8,232	-0,338	0,735
		Kadın	142	24,97	9,158		
İşlevsellikte bozulma	Erkek	238	16,08	6,371	0,755	0,451	
	Kadın	142	15,56	6,945			
Sosyal izolasyon	Erkek	238	15,17	6,733	1,595	0,112	
	Kadın	142	14,03	6,819			
SYSSB	Sosyal yeterlik	Erkek	238	45,76	9,769	-0,219	0,826
		Kadın	142	45,99	9,879		
	Sosyal sonuç	Erkek	238	23,13	5,429	-0,444	0,658
		Kadın	142	23,39	5,282		

Ort: ortalama, SS: standart sapma, t: student t test

Tablo 6’da Öğrencilerin cinsiyetlerine göre İBÖ ve SYSSB ölçek toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları değerlendirilmiş olup, cinsiyetleri açısından internet bağımlılığı ölçeği, yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma, sosyal izolasyon, sosyal yeterlik ve sosyal sonuç alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmedi($p>0,05$).

Tablo 7. Medeni Duruma Göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından Karşılaştırılması

		n	Ort.	S.S.	t	p	
İBÖ	İBÖ Toplam Puan	Evli	7	74,86	20,120	-1,085	0,279
		Bekar	373	86,02	27,079		
	Yoksunluk	Evli	7	26,71	7,889	-1,131	0,259
		Bekar	373	30,48	8,735		
	Kontrol güçlüğü	Evli	7	19,29	6,317	0,309	0,087
		Bekar	373	24,88	8,589		
	İşlevsellikte bozulma	Evli	7	14,71	4,152	-0,744	0,483
		Bekar	373	15,91	6,626		
	Sosyal izolasyon	Evli	7	14,14	4,845	-0,237	0,813
		Bekar	373	14,76	6,814		
SYSSB	Sosyal yeterlik	Evli	7	45,71	7,088	-0,037	0,971
		Bekar	373	45,85	9,849		
	Sosyal sonuç	Evli	7	24,14	4,100	0,454	0,650
		Bekar	373	23,21	5,393		

$p < 0,05$, Ort: ortalama, SS: standart sapma, t: student t test

Tablo.7’ de Öğrencilerin medeni durumuna göre İBÖ ve SYSSB ölçek toplam puan ve alt boyut puan ortalamaları değerlendirildi. Medeni durumları ve internet bağımlılığı ölçeği, yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma, sosyal izolasyon, sosyal yeterlik ve sosyal sonuç alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmadı ($p > 0,05$).

Tablo 8. Çalışma Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından Karşılaştırılması

			n	Ort.	SS	t	p
İBÖ	İBÖ Toplam Puan	Çalışan	27	80,11	30,089	-1,141	0,255
		Çalışmayan	353	86,25	26,734		
	Yoksunluk	Çalışan	27	29,93	10,190	-0,297	0,766
		Çalışmayan	353	30,44	8,618		
	Kontrol güçlüğü	Çalışan	27	23,15	9,582	-1,025	0,306
		Çalışmayan	353	24,90	8,500		
İşlevsellikte bozulma	Çalışan	27	13,26	6,249	-2,161	0,031*	
	Çalışmayan	353	16,09	6,577			
Sosyal izolasyon	Çalışan	27	13,78	7,495	-0,769	0,443	
	Çalışmayan	353	14,82	6,727			
SYSSB	Sosyal yeterlik	Çalışan	27	46,89	8,798	0,571	0,568
		Çalışmayan	353	45,77	9,877		
	Sosyal sonuç	Çalışan	27	22,67	6,563	-0,468	0,643
		Çalışmayan	353	23,27	5,275		

p<0,05, Ort: ortalama, SS: standart sapma, t: student t test

Öğrencilerin çalışma durumlarına göre internet bağımlılığı ölçeği, yoksunluk, kontrol güçlüğü, sosyal izolasyon, sosyal yeterlik ve sosyal sonuç alt boyut puan ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı derecede bir farklılık gözlenmemekle beraber($p>0,05$), işlevsellikte bozulma alt boyut puan ortalaması açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede bir farklılık belirlenmiştir ($t=-2,161, p=0,031$). Buna göre, çalışmayan öğrencilerin işlevsellikte bozulma alt boyut puan ortalaması ($\bar{X} 16,09\pm 6,57$) çalışan öğrencilere ($\bar{X} 13,26\pm 6,24$) göre anlamlı derecede daha yüksektir (Tablo 8).

Tablo 9. Anne Eğitim Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından Karşılaştırılması

		n	Ort.	S.S.	F*	p	Fark ^a	
İBÖ	Toplam Puan	Okuryazar ya da değil (1)	58	83,78	30,316	4,299	0,002**	3<4
		İlkokul (2)	144	85,21	25,216			
		Ortaokul (3)	52	76,27	27,284			
		Lise (4)	89	94,62	26,665			
		Üniversite ve üzeri (5)	37	83,65	23,631			
	Yoksunluk	Okuryazar ya da değil (1)	58	29,98	9,473	2,279	0,060	-
		İlkokul (2)	144	29,97	7,957			
		Ortaokul (3)	52	28,33	9,428			
		Lise (4)	89	32,58	8,485			
		Üniversite ve üzeri (5)	37	30,46	9,323			
	Kontrol ölçütü	Okuryazar ya da değil (1)	58	23,53	9,229	3,528	0,008**	3<4
		İlkokul (2)	144	24,69	7,892			
		Ortaokul (3)	52	22,13	8,944			
		Lise (4)	89	27,28	8,609			
		Üniversite ve üzeri (5)	37	24,78	8,367			
	İşlevsellikte bozulma	Okuryazar ya da değil (1)	58	15,29	6,824	5,589	0,000***	1,2,3,5<4
		İlkokul (2)	144	15,84	6,458			
		Ortaokul (3)	52	13,94	6,057			
		Lise (4)	89	18,36	6,586			
		Üniversite ve üzeri (5)	37	13,78	5,808			
Sosyal izolasyon	Okuryazar ya da değil (1)	58	14,97	7,240	3,789	0,005**	3<4	
	İlkokul (2)	144	14,71	6,679				
	Ortaokul (3)	52	11,87	6,281				
	Lise (4)	89	16,39	6,914				
	Üniversite ve üzeri (5)	37	14,62	5,659				
SYSSB	Sosyal yeterlik	Okuryazar ya da değil (1)	58	46,72	9,107	1,074	0,369	-
		İlkokul (2)	144	45,71	9,666			
		Ortaokul (3)	52	47,87	8,834			
		Lise (4)	89	44,61	10,905			
		Üniversite ve üzeri (5)	37	45,19	9,772			
	Sosyal sorun	Okuryazar ya da değil (1)	58	23,64	4,712	2,164	0,073	-
		İlkokul (2)	144	23,58	5,123			
		Ortaokul (3)	52	24,40	4,708			
		Lise (4)	89	22,11	5,965			
		Üniversite ve üzeri (5)	37	22,24	6,233			

*ANOVA(Analysis Of Variance), ** $p < 0,05$, ^a Bonferroni

Katılımcıların annelerinin eğitim durumları değerlendirildiğinde İBÖ ve SYSSB ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamaları değerlendirildi. Sadece yoksunluk alt boyutunda gruplar arası fark istatistiksel olarak anlamlı değildi ($F = 2,279$, $p = 0,060$). Bunun yanı sıra internet bağımlılığı toplam puan, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon alt boyut puan ortalaması bakımından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık belirlendi ($p < 0,05$). Anne eğitim durumlarına göre İBÖ toplam puan ($F: 4,299$, $p: 0,002$) ortalamaları arasında anlamlı fark saptandı. Anlamlılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan ileri analize göre annesinin eğitimi lise düzeyinde olanların İBÖ toplam puan ortalamasının yüksek olduğu saptandı. Buna göre, annesi lise mezunu olanların internet bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X} 94,62 \pm 26,665$) annesi ortaokul mezunu olanların puan ortalamalarından ($\bar{X} 76,27 \pm 27,284$) diğerlerine göre anlamlı derecede yüksek bulundu.

Annesi lise mezunu olanların işlevsellikte bozulma puan ortalaması ($F = 5,589$, $p = 0,000$) diğerlerine göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu gözlemlendi.

Yine annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin kontrol güçlüğü ($F = 3,528$, $p = 0,008$) ve sosyal izolasyon ($F = 3,789$, $p = 0,005$) alt boyut puan ortalamaları diğerlerine göre anlamlı derecede daha yüksektir. Anlamlılığın nereden kaynaklandığını belirlemek için yapılan ileri analize göre annesi lise mezunu olanların kontrol güçlüğü ($\bar{X} 27,28 \pm 8,609$) ve sosyal izolasyon ($\bar{X} 16,39 \pm 6,914$) toplam puan ortalamaları annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin kontrol güçlüğü ($\bar{X} 22,13 \pm 8,944$) ve sosyal izolasyon ($\bar{X} 11,87 \pm 6,281$) toplam puan ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek bulundu.

SYSSB ölçeği alt boyutlar bakımından anne eğitim durumları arasındaki farklılıklar incelendiğinde, anne eğitim durumlarında alt boyutlara göre puan ortalamaları bakımından istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık görülmedi ($p > 0,05$) (Tablo 9).

Tablo 10. Baba Eğitim Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından Karşılaştırılması

		n	Ort.	SS	F	p	
İBÖ	İBÖ Toplam Puan	Okuryazar ya da değil	31	81,71	28,708	0,380	0,823
		İlkokul	100	85,81	26,307		
		Ortaokul	75	84,12	28,464		
		Lise	95	87,32	27,135		
		Üniversite ve üzeri	79	87,25	25,952		
	Yoksunluk	Okuryazar ya da değil	31	29,84	8,847	0,499	0,737
		İlkokul	100	30,20	8,422		
		Ortaokul	75	29,45	9,489		
		Lise	95	31,08	8,243		
		Üniversite ve üzeri	79	30,99	8,972		
	İBÖ Kontrol güçlüğü	Okuryazar ya da değil	31	22,48	8,656	0,756	0,554
		İlkokul	100	24,69	8,189		
		Ortaokul	75	24,61	8,357		
		Lise	95	25,51	8,812		
		Üniversite ve üzeri	79	25,08	9,000		
	İşlevsellikte bozulma	Okuryazar ya da değil	31	14,06	7,169	0,681	0,605
		İlkokul	100	16,02	6,532		
		Ortaokul	75	15,91	6,763		
		Lise	95	16,26	6,595		
		Üniversite ve üzeri	79	15,96	6,291		
Sosyal izolasyon	Okuryazar ya da değil	31	15,32	8,142	0,354	0,841	
	İlkokul	100	14,90	6,669			
	Ortaokul	75	14,15	6,892			
	Lise	95	14,46	6,948			
	Üniversite ve üzeri	79	15,23	6,104			
SYSSB	Sosyal yeterlik	Okuryazar ya da değil	31	46,45	9,629	0,392	0,814
		İlkokul	100	45,00	10,277		
		Ortaokul	75	46,53	9,337		
		Lise	95	46,33	9,468		
		Üniversite ve üzeri	79	45,47	10,202		
	Sosyal sonuç	Okuryazar ya da değil	31	23,42	4,745	1,209	0,306
		İlkokul	100	23,42	5,520		
		Ortaokul	75	23,56	4,998		
		Lise	95	23,67	5,324		
		Üniversite ve üzeri	79	22,06	5,752		

ANOVA(Analysis Of Variance), $p < 0,05$

Öğrencilerin babalarının eğitim durumları incelendiğinde, İBÖ toplam puan ($f=0,380$, $p=0,82$), yoksunluk ($f=0,499$, $p=0,737$), kontrol güçlüğü ($f=0,756$, $p=0,554$), işlevsellikte bozulma ($f=0,681$, $p=0,605$), sosyal izolasyon ($f=0,354$, $p=0,841$), sosyal yeterlik ($f=0,392$, $p=0,814$) ve sosyal sonuç ($f=1,209$, $p=0,306$) alt boyut puan ortalamalarında gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmadı. Benzer olarak sosyal yeterlik ve sosyal sonuç alt boyut puan ortalamaları açısından gruplar arası anlamlı bir fark saptanmadı ($p>0,05$), (Tablo 10).

Tablo 11. Sınıf Durumlarına göre İBÖ ve SYSSB Arasındaki Farklılıkların Ölçek ve Alt Boyutlar Bakımından Karşılaştırılması

			N	Ort.	S.S.	F	p
İBÖ	İBÖ Toplam Puan	1. sınıf	31	89,81	28,357	0,925	0,429
		2. sınıf	58	88,88	28,217		
		3. sınıf	92	82,54	26,331		
		4. sınıf	199	85,82	26,727		
	Yoksunluk	1. sınıf	31	32,77	9,062	1,387	0,247
		2. sınıf	58	30,90	8,431		
		3. sınıf	92	29,23	9,164		
		4. sınıf	199	30,44	8,522		
	Kontrol güçlüğü	1. sınıf	31	26,42	8,778	0,906	0,438
		2. sınıf	58	25,55	9,746		
		3. sınıf	92	23,84	8,251		
		4. sınıf	199	24,73	8,341		
	İşlevsellikte bozulma	1. sınıf	31	16,32	7,476	0,947	0,418
		2. sınıf	58	16,93	6,593		
		3. sınıf	92	15,12	6,296		
		4. sınıf	199	15,87	6,575		
Sosyal izolasyon	1. sınıf	31	14,29	7,029	0,385	0,764	
	2. sınıf	58	15,50	6,878			
	3. sınıf	92	14,36	6,556			
	4. sınıf	199	14,77	6,843			
SYSSB	Sosyal yeterlik	1. sınıf	31	45,00	8,948	1,160	0,325
		2. sınıf	58	45,12	8,986		
		3. sınıf	92	44,68	11,590		
		4. sınıf	199	46,73	9,218		
	Sosyal sonuç	1. sınıf	31	24,16	4,712	1,857	0,136
		2. sınıf	58	22,10	5,011		
		3. sınıf	92	22,72	6,476		
		4. sınıf	199	23,65	4,950		

ANOVA(Analysis Of Variance), $p<0,05$

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre İBÖ ile SYSSB ölçeği toplam ve alt boyutlarının hepsinde gruplar arası anlamlı bir fark belirlenmedi (her biri için $p>0,05$), (Tablo 11).

Tablo 12. Yaş ve Kardeş Sayısına Göre İBÖ ve SYSSB Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının İlişkisi

			Yaş	Kardeş sayısı
İBÖ	İBÖ Toplam Puan	r	-0,078	0,068
		p	0,129	0,189
	Yoksunluk	r	-0,127	0,031
		p	0,013*	0,550
	Kontrol güçlüğü	r	-0,074	0,038
		p	0,149	0,464
	İşlevsellikte bozulma	r	-0,024	0,071
		p	0,640	0,170
Sosyal izolasyon	r	-0,030	0,113	
	p	0,563	0,027*	
SYSSB	Sosyal yeterlik	r	0,027	-0,130
		p	0,595	0,011*
	Sosyal sonuç	r	-0,031	-0,083
		p	0,552	0,104

r=korelasyon katsayısı, * $p<0,05$

Öğrencilerin yaşı ile İBÖ'nün sadece yoksunluk alt boyut puan ortalaması arasında ($r=-0,127$, $p=0,013$) negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlendi. Kardeş sayısı ile sosyal izolasyon alt boyut puanı arasında ($r=0,113$, $p=0,027$) pozitif yönde ilişki belirlendi; SYSSB alt boyut puanları incelendiğinde kardeş sayısı ile sosyal yeterlik alt boyut puanı arasında ($r=-0,130$, $p=0,011$) negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı, öğrencilerin yaşı ile SYSSB alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadı (her biri için $p>0,05$), (Tablo 12).

4.3. Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Yeterlik Düzeylerinin İlişkinine Yönelik Bulgular

Bu başlık altında öğrencilerin İBÖ ile SYSSB ölçek puan ortalamaları ve arasındaki ilişki sunulmuştur.

Tablo 13. İBÖ VE SYSSB Ölçek ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		İBÖ Toplam Puan	Yoksunluk	Kontrol güçlüğü	İşlevsellikte bozulma	Sosyal izolasyon	Sosyal yeterlik	Sosyal sonuç
İBÖ Toplam Puan	r	1	0,851	0,930	0,885	0,849	-0,232	-0,233
	p		0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***	0,000***
Yoksunluk	r		1	0,742	0,619	0,561	-0,160	-0,135
	p			0,000***	0,000***	0,000***	0,002**	0,008**
Kontrol güçlüğü	r			1	0,782	0,723	-0,238	-0,234
	p				0,000***	0,000***	0,000***	0,000***
İşlevsellikte bozulma	r				1	0,765	-0,210	-0,199
	p					0,000***	0,000***	0,000***
Sosyal izolasyon	r					1	-0,213	-0,266
	p						0,000***	0,000***
Sosyal yeterlik	r						1	0,745
	p							0,000***
Sosyal sonuç	r							1
	p							

r=korelasyon katsayısı, *p<0,05, **p<0,01: ***p:<0,001

İnternet bağımlılığı toplam puan ile sosyal yeterlilik ($r=-0,232, p=0,000$), sosyal sonuç ($r=-0,233, p=0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulundu.

Yoksunluk ile sosyal yeterlilik ($r=-0,160, p=0,002$), sosyal sonuç ($r=-0,135, p=0,008$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı.

Kontrol g¼çlüğü ile sosyal yeterlilik($r=-0,238, p=0,000$), sosyal sonuç($r=-0,234, p= 0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlandı.

İşlevsellikte bozulma ile sosyal yeterlilik($r=-0,210, p=0,000$), sosyal sonuç ($r=-0,199, p=0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlemlendi.

Sosyal izolasyon ile sosyal yeterlilik($r=-0,213, p= 0,000$), sosyal sonuç($r=-0,266, p=0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlendi.(Tablo 13), ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Ülkemizde internete bağlanma oranının en çok 16-24 yaş grubunda olduğu tespit edilmiş ve bu yaştaki gençlerin, öğrenim ve akademik yaşamlarının gerekli bir parçası haline gelen bilgisayar ve interneti, yetişkinlere oranla fazlaca kullandıkları belirlenmiştir (Ata vd. 2011). Önceleri, sosyal iletişimi, bilgi arayışını ve ticari işlemleri kolay hale getirmek amacıyla tasarlanmasına rağmen internet, kimi bireylere göre yaşamlarının büyük bir parçası ve bireyin kendisini sürekli kullanmaktan alıkoyamadığı bir duruma gelmiştir. İnternetin kullanım sıklığı ve kullanım alanlarının genişlemesiyle birlikte internet bağımlılığı toplumda yaygın hale gelmiştir (Nalwa and Anand 2003). Gerçek hayattaki sosyal destek yetersizliği, sosyal izolasyon, yalnızlık duyguları sebebiyle internetin sosyal ve iletişimsel özellikleri fazlaca kullanılmakta ve bu durum bir kısır döngüye sebep olarak bireyin yaşamındaki sosyal becerilerin azalmasına ve problemlerinin artmasına neden olmaktadır (Yalçın ve Karaçetin 2016). Özellikle üniversiteli öğrenciler arasında yaygın bir şekilde internetin aşırı veya kompulsif kullanımı bireyi sosyal açıdan yalnızlaştırır ve sosyal yetersizliğe neden olur, yaşanan sosyal yetersizlik ve yalnızlık kullanıcıyı daha yüksek düzeyde internet kullanımına teşvik eder. Üniversite öğrencilerinin sosyal yeterlilik düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada öğrencilerin İBÖ toplam puan ortalaması $85,82 \pm 26,99$ olup yoksunluk için $30,41 \pm 8,72$, kontrol gücü için $24,78 \pm 8,58$, işlevsellikte bozulma için $15,89 \pm 6,58$, sosyal izolasyon için $14,74 \pm 6,78$ olarak bulundu (Tablo.4). İnternet bağımlılığı ölçeğinden alınabilecek en düşük (35 puan) ve en yüksek puan (175 puan) ile karşılaştırıldığında bulunan toplam puanın ortalama bir değerde olduğu, öğrencilerin internet kullanımı konusunda kontrol gücü yaşadıkları belirlendi. Literatür incelendiğinde öğrencilerde internet bağımlılığının çalışıldığı araştırmalar mevcut olup internet bağımlılığının özellikle genç popülasyonda yaygın olduğu belirtilmiştir (Chou and Hsiao 2000, Yuen ve Lavin 2004, Bakken et al. 2009). Sally (2006), üniversitede eğitim gören Asyalı

öğrenciler ile gerçekleştirilen araştırmasında, katılımcı öğrencilerin yüzde 18'inde bağımlılık bulguları gözlemlendiğini bildirmiştir. Niemz et al. (2005) 371 öğrenci ile yaptıkları araştırma sonucunda, araştırmaya dahil olan kişilerin yüzde 18,3'ünün internet bağımlılığı davranışları sergilediğini bulmuşlardır.

SYSSB ölçek alt boyutları incelendiğinde sosyal yeterlik puan ortalaması $45,85 \pm 9,79$ ve sosyal sonuç puan ortalaması $23,23 \pm 5,37$ olarak bulundu (Tablo.4). Ölçekten (en düşük 18, en yüksek 90 puan), alt boyutlarından sosyal yeterlik (en düşük 12, en yüksek 60 puan) ve sosyal sonuç (en düşük 6, en yüksek 30 puan) için alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar dikkate alındığında bu puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sosyal yeterlik düzeylerinin yüksek olması; alınan örneklemin üniversite öğrencilerinden oluşması ve üniversitenin öğrencilere daha çok sosyal imkan sağlanması, öğrencilerin kendilerini sosyal anlamda daha fazla geliştirebilmeleri açısından beklendik ve olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Mevcut çalışma ile benzer olarak eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal yeterlik düzeylerini incelemek amacıyla yapılan bir çalışmada araştırma bulgularına göre üniversite öğrencilerinin, sosyal yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yam 2019).

Demografik özelliklerin yorumlanması açısından öğrencilerin cinsiyetlerine göre İBÖ puan ortalamalarında belirgin bir fark saptanmamıştır (Tablo.5). Sosyal medyanın her iki cins içinde yaygın kullanıldığı ve teknolojik gelişmeyle birlikte cinsiyet ayırımı gözetmeksizin hemen her bireyin internete erişiminin kolay olması sebepleri arasında gösterilebilir. Literatür incelendiğinde cinsiyet değişkenine dair internet bağımlılığı yönünden farklı sonuçlar bulunmaktadır. Çalışma sonucuna benzer olarak; Lee et al. (2007)'nin araştırmaları incelendiğinde cinsiyet farklılığı açısından internet bağımlılığı anlamında değişkenlik gözlenmediği belirtilmiştir. Balta ve Horzum (2008), altı farklı bölümünden 292 üniversite öğrencinin katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, cinsiyet açısından değerlendirme yapıldığında, erkek katılımcıların internet bağımlılığı oranının kızlara nazaran daha yüksek olduğunu gözlemlemişlerdir. Bir başka çalışmada Simkova and Cincera'nın (2004)

Avrupa’da 341 lisansüstü öğrenciyle gerçekleştirilen çalışmada örnekleme oluşturan bireyler cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, benzer bulgular gözlemlenmiş, yine erkek öğrencilerin bağımlılık durumunun kızlara nazaran daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalarda cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlılık bulunduğu; erkeklerin kızlardan daha fazla internet bağımlısı oldukları saptanmıştır (Lin and Tsai 2002, Chou and Condron 2005, Subrahmanyam and Lin 2007, Lee et al. 2007, Taçyıldız 2010, Gökçearslan ve Günbatır 2012, Akdağ vd. 2014). Literatür incelendiğinde bu çalışma bulgusunun aksine, erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla internet bağımlılığı açısından daha yüksek risk grubu içerisinde olduğu; erkek katılımcıların bilgisayar ortamında oynanan online oyunlar ve teknolojinin benzer boyutlarında kadınlara oranla daha çok vakit harcamalarından kaynaklanabileceğini düşündürmekle birlikte mevcut çalışma günümüzdeki internetin cinsiyet farkı olmaksızın kolay erişilebileceği bir zamanda yapılmış olması nedeniyle cinsiyetler açısından internet bağımlılığının farklılığını açıklayabilmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre SYSSB puan ortalamaları bakımından belirgin bir fark saptanmamıştır (Tablo.5). Literatür incelendiğinde İstanbul’da öğrencilerin sosyal yeterlik düzeylerinin incelendiği bir araştırmada, cinsiyet açısından öğrencilerin sosyal yeterlik düzeyleri/algıları arasında anlamlılık bulunduğu ve bu anlamlılığın erkek öğrencilerde görüldüğü saptanmıştır (Evcı 2018). Çalışmamızda cinsiyet açısından sosyal yeterlik düzeyinde farklılaşmanın olmamasının nedeni olarak, üniversite öğrencilerinin buldukları ortama bağlı olarak sosyalleşme, kendilerini daha rahat ifade edebilme olanağı buldukları gösterilebilir.

Öğrencilerin medeni durumlarına göre İBÖ puanları incelendiğinde anlamlı bir farka rastlanmadı (Tablo.6). Literatür incelendiğinde benzer sonuçların yanı sıra farklı sonuçlar içeren çalışmalara da rastlanmaktadır; örneğin Kırağ ve Güver’in (2019) Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullandıkları çalışmada medeni durum açısından internet bağımlılığı düzeyinin farklılaşmadığı saptanmamıştır. Çalışmamızda bu durumun gözlenmesinin ana nedeninin çok az bir evli

popülasyonla (%1,8) çalışmadan kaynaklanabildiği varsayılmıştır. Çünkü literatür araştırmasında çoğunlukla farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür. Ankara merkezde yapılan bir araştırma sonucunda medeni durum bazında internet bağımlılığı değerlendirilmiş olup, internet bağımlılık oranı bekarlarda evlilere göre daha yüksek ölçüde bulunmuştur (İlhan vd. 2014). Başka araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiş olup, internet bağımlılığının daha çok genç bekar erkeklerde görüldüğü bildirilmiştir (Ha et al. 2006, Ko et al. 2007, Yen et al. 2007). 37 sağlık çalışanıyla yapılan bir çalışmada internet bağımlılığı düzeyinde, bekârların katılımcıların evlilere göre daha yüksek puana sahip oldukları ve bekarların evlilere nazaran internet ile daha ilişkili oldukları evlilerin diğer gruba nazaran internete daha az zaman ayırdıkları saptanmıştır (Açar 2018, Karadağ 2018).

SYSSB ölçeği ile medeni durum arasında anlamlılık bulunmamıştır (Tablo.6). Çalışmada örneklemin çoğunluğunu bekar popülasyonun (%98,2) oluşturması bu sonuçları ortaya çıkarmış olabilir. Literatür araştırması yapıldığında SYSSB ölçeği ile medeni durum değişkeni ile alakalı bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Öğrencilerin çalışma durumlarına göre İBÖ toplam puan, yoksunluk, kontrol güçlüğü, sosyal izolasyon alt boyut puan ortalamaları açısından istatistiksel anlamda bir farklılık gözlenmemekle birlikte işlevsellikte bozulma alt boyut puan ortalamasına göre çalışmayan öğrencilerin işlevsellikte bozulma puan ortalamaları çalışan öğrencilere nazaran daha yüksek bulundu (Tablo.7). Çalışmayan öğrencilerin çalışan öğrencilere göre internet kullanımı için daha çok zamanının bulunması bu durumun sebepleri arasında olduğunu düşündürmektedir. Literatür incelendiğinde internet bağımlılığı ve çalışma durumu arasında az sayıda çalışma olduğu gözlenmiş ve yapılan çalışmalar arasında benzer sonuçların yanı sıra da farklı sonuçlar içeren çalışmalara rastlanılmıştır. İstanbul'da 150 kişi ile gerçekleştirilen bir çalışma örneğinde çalışmayanların internet bağımlılığının çalışanlara oranla daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Diba 2017). 377 kişiyle yapılan başka bir çalışmada ise çalışanların toplam internet bağımlılığı ve yoksunluk ortalamaları çalışmayanlarınkine oranla daha yüksek bulunmuştur. Buna göre; çalışanların

internet bağımlılık düzeylerinin ve yoksunluk düzeylerinin çalışmayanlara göre daha yoğun olduğu gözlenmiştir (Başar 2018).

Çalışma durumuna göre SYSSB alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde sosyal yeterlik ve sosyal sonuç alt boyut puan ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı derecede bir fark belirlenmemiş olmakla birlikte çalışan öğrencilerin sosyal yeterlik puan ortalamaları ($46,89 \pm 8,798$) çalışmayanlara ($45,77 \pm 9,877$) göre daha yüksek olduğu gözlemlendi (Tablo.7). Çalışan öğrencilerin durumları itibariyle daha çok kişilerarası etkileşimde buldukları bu yüzden daha sosyal oldukları söylenebilir. Literatür tarandığında bu konuda herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Anne eğitim durumuna göre İBÖ toplam ve alt boyut ölçek puan ortalamaları incelendiğinde annesi lise mezunu olanların İBÖ toplam puan ortalamasının yüksek olduğu saptandı. Buna göre, annesi lise mezunu öğrencilerin internet bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin puan ortalamalarından diğerlerine göre anlamlı derecede yüksek bulundu. Annesi lise mezunu öğrencilerin işlevsellikte bozulma puan ortalaması diğerlerine göre anlamlı derecede daha yüksek düzeyde olduğu gözlemlendi. Yine annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin kontrol güçlüğü ve sosyal izolasyon alt boyut puan ortalamaları diğerlerine göre anlamlı derecede daha yüksektir. Annesi lise mezunu olanların kontrol güçlüğü ve sosyal izolasyon toplam puan ortalamaları annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek bulundu (Tablo.8). Buna göre anne eğitim durumunun internet bağımlılığı ve alt boyutları bazında farklılık yarabileceği ancak kesin bir yargıya ulaşılamayacağı söylenebilir. Üniversite öğrencilerinin internet kullanımıyla ilgili ebeveynlerinin yeterince sorumluluk yüklenmediği ve bulunan sonucun anne-baba eğitim düzeyi ile alakalı olmadığı düşünülmektedir. İnternete olan ulaşımın giderek daha ucuz ve kolay olduğu bu çağlarda öğrencilerin internet erişiminin ailelerin sosyal ve ekonomik durumlarının önemli bir faktör olmadığını düşündürmektedir. Literatür araştırması yapıldığında anne eğitim durumunun internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen benzer bir

çalışmada olarak 495 öğrenciyle görüşülmüş ve ailenin öğrenim durumunun internet kullanım davranışlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığını ifade edilmiştir (Chiu ve Huang 2009). Literatür incelendiğinde anne eğitim durumunun, internet bağımlılığı üzerindeki etkisini araştıran çalışmalarda anne eğitim durumu sosyoekonomik durumun bir yansıması olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Örneğin Batıgün ve Kılıç'ın (2011) çalışmasında sosyoekonomik düzeyin belirtisi olarak anne eğitimi sorgulanmış ve üst sosyoekonomik düzeyde bulunan kişiler alt ve orta sosyoekonomik statüde bulunan kişilere nazaran daha yüksek düzeyde bağımlılık sergilemişlerdir. Farklı sonuçlar içeren çalışmalar da mevcut olup, bazı çalışmalarda anne eğitim durumu ile internet bağımlılığı puan ortalamaları açısından istatistiksel anlamlılık saptanmamıştır (Şahin vd. 2012, Karasu vd. 2017).

SYSSB ölçeği alt boyutlar bakımından anne eğitim durumları arasındaki farklılıklar incelendiğinde, anne eğitim durumlarında alt boyutlara göre puan ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı derecede bir farklılığa rastlanmadı (Tablo.8). Bu durum üniversite öğrencilerinin ailelerden uzakta olması, kendi sosyal çevrelerini yaratmaları, yaşları itibarı ile bağımsızlık kazanmalarıyla açıklanabilir. Literatür incelendiğinde Tokat ilinde yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin sosyal yeterlik düzeyinin anne eğitim durumu yükselmesine paralel olarak arttığı tespit edilmiştir (Yam 2019)

Baba eğitim durumuna göre İBÖ toplam ve alt boyut puanları ortalamaları incelendiğinde anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo.9). Bu sonuca benzer olarak yapılan örneklemini 172 öğrencinin oluşturduğu bir çalışmada Gökçearsan ve Günbatar (2012) baba eğitim durumunun internet bağımlılığında etkili bir faktör olmadığını ifade belirtmişlerdir. Baba eğitim durumunun öğrencilerin internet bağımlılık durumunda bir farklılaşma yaratmadığı saptanmıştır (Liau et al. 2005). Bu durumun annenin bir ebeveyn olarak çocukla olan bağı iletişimi ve ilgisinin babadan daha fazla olması ve kişilerin babaları ile daha az etkileşim yaşamalarından ötürü baba faktörünün kişi gelişimine sunduğu katkının daha az olmasından kaynaklanabildiği düşünülmektedir. Baba eğitim durumuna göre SYSSB toplam ve

alt boyut puanları ortalamaları incelendiğinde anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo.9). Bir ilişkiye rastlanmamasının nedeni üniversite öğrencilerinin babalarıyla olan sosyal iletişim yetersizliğinden kaynaklanabildiği gösterilebilir. Literatürde bu konuyla alakalı herhangi bir bulguya rastlanmadı.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri değişkeninin İBÖ ortalamaları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmediği bulunmuştur (Tablo.10). Yapılan literatür araştırmasında çalışmamızla benzer sonuçlara rastlanmış internet bağımlılığı ve sınıf düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamıştır (Balcı ve Gülnar 2009, İşsever 2016). Bu durumun üniversitede okuyan öğrencilerin genç-yetişkin kategorisinde olup benzer yaş grubuna ait olduğundan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu düşünce SYSSB ölçeğinde sınıf düzeyine göre anlamlılığın bulunmamasını açıklar niteliktedir.

Çalışmada kardeş sayısı ve İBÖ toplam ve alt boyut puanları incelendiğinde kardeş sayısı ile sosyal izolasyon alt boyut puanı arasında pozitif yönde ilişki belirlendi (Tablo11). Sonuç değerlendirildiğinde kardeş sayısında artışın sosyal izolasyonu arttırdığı gözlemlendi. Kardeş sayısının artmasıyla beraber sosyoekonomik durumun gerilemesi ve böylece internet bağımlılığı için zemin oluşturduğu söylenebilir. Literatürde benzer sonuçları olan çalışmaya rastlanmazken farklı sonuçlar elde edilen çalışmalar da mevcuttur. Osmanoğlu (2016), katılımcılarını üniversite öğrencilerinin oluşturduğu çalışmada kardeş sayısı ve internet bağımlılığı arasında bir ilişkiye rastlamamıştır. İkiz ve arkadaşlarının 2014-2015 eğitim öğretim yılında İzmir, Kütahya ve Van illerinde 697 öğrenciyle yaptıkları çalışmada puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiş olup, genel anlamda kardeş sayısı arttıkça problemler internet kullanımının azaldığı belirtilmiştir. Benzer olarak kardeş sayısında azalma yaşandıkça kişinin yalnızlaştığı ve internet bağımlılığına daha yatkın olduğu çalışmalar da mevcuttur (Esen ve Siyez 2011, Buist et al. 2013).

Çalışmamızda öğrencilerin SYSSB alt boyut puanları incelendiğinde kardeş sayısı ile sosyal yeterlik alt boyut puanı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlemlendi (Tablo.11). Buna göre kişinin kardeş sayısı arttıkça sosyal yeterliliğinin azaldığı tespit edildi. Literatür incelendiğinde benzer çalışma gözlenmemiş olup farklı sonuçların bulunduğu çalışmalar mevcuttur. Yaşça daha Büyük kişiden sonra dünyaya gelen bireylerin abi ve ablalarının yönlendirmesi sayesinde sosyal yeterliliklerinin daha yüksek düzeyde olduğu aktarılmıştır (Karakuş 2006).

Yaş değişkeni ve İBÖ ölçeği toplam ve alt boyut puanları değerlendirildiğinde öğrencilerin yaşı ile İBÖ' nün sadece yoksunluk alt boyut puan ortalaması arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlendi (Tablo.11). Buna göre öğrencilerin yaşı artarken yoksunluk puanlarında azalma görülmektedir. Literatür incelendiğinde sonucun tam tersi sonuçların yaygın olduğu gözlenmiştir. Yapılan çalışmalarda genç popülasyonun daha ileri yaşlarda olan bireylerden daha çok internet bağımlılığı risk faktörü taşıdığı bildirilmektedir (Griffiths 1996, Bölükbaş 2003, Yen et al. 2007, Bakken et al. 2009, Khazaal et al. 2012). Çalışma ve literatür araştırması arasındaki bu farklılaşmanın alınan örneklem grubundaki bireylerin benzer ve küçük bir yaş grubuna dahil olması nedeniyle yaşandığı düşünülmektedir.

Yaş değişkeni ve SYSSB ölçeği alt boyut puanları arasında istatistiksel anlamda bir ilişki gözlenmemiş (Tablo.11) olup öğrencilerin benzer yaşlarda olması nedeniyle aynı sosyal ortamı paylaşıyor olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Literatür araştırmasında da konuyla ilgili herhangi bir çalışma bulunmamıştır.

Çalışmamızda İBÖ ve SYSSB ölçekleri toplam ve alt boyut puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişkinin olduğu belirlendi. İBÖ toplam puan ile sosyal yeterlilik, sosyal sonuç alt boyut puanları arasında, yoksunluk ile sosyal yeterlilik, sosyal sonuç alt boyut puanları arasında, kontrol güçlüğü ile sosyal yeterlilik, sosyal sonuç alt boyut puanları arasında, işlevsellikte bozulma ile sosyal

yeterlilik, sosyal sonuç alt boyut puanları arasında, sosyal izolasyon ile sosyal yeterlilik, sosyal sonuç alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlendi (Tablo.12). Buna göre bireylerin sosyal yeterlik düzeyleri ile internet bağımlılığının birbiriyle ilişkili olduğu, biri artınca diğersinin azaldığı söylenebilir. Literatür tarandığında internet bağımlılığı ve sosyal yeterlilik arasındaki ilişkiye dair çalışmalara rastlanmamış olup bazı araştırmalar internetin bağımlılığının kişileri sosyalleşebilecekleri etkinliklerden alıkoyarak Seepersad (2004) sosyal izolasyonunu ve yalnızlaştırabileceğini, aile üyeleri arasında iletişimi zorlaştırabileceği ve sosyal grupların kapsam ve niteliğini azaltabileceğini (Sanders et al. 2000) göstermektedir.

Asya'da 13.588 kişiyi kapsayan bir çalışmada, Young'ın internet bağımlılık ölçeği uyarlanıp çalışmaya dahil olan kişilerin internet bağımlılık düzeyleri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre sosyal davranım problemleri ile internet kullanım miktarı arasında pozitif bir ilişkiye rastlanmıştır. İnternet bağımlılığı yüksek olan katılımcıların, diğers katılımcılara oranla stres düzeylerinin ve internete ulaşmak için harcadıkları çabanın daha çok olduğu tespit edilmiştir (Whang et al. 2003).

Sally (2006), lisansüstü eğitim gören öğrenciler ile gerçekleştirilen çalışmasında, araştırmaya katılan öğrencilerin %18'ini bağımlı olarak değerlendirilmişlerdir. 371 lisansüstü eğitim gören katılımcının dahil edildiği bir çalışmada, öğrencilerin %18,3'ünün uygulanan ölçeğe göre bağımlılık boyutunda internet kullanıcısı oldukları aktarılmış ve çalışma sonucunda bağımlı profillerin diğerslerine oranla kişilerarası ilişkiler, sosyal davranım ve okul başarısı konusunda daha zayıf oldukları saptanmıştır (Niemz et al. 2005).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinde sosyal yeterlilik ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre sonuç ve öneriler aşağıda sunulmuştur.

6.1.Sonuçlar

- Katılımcıların yaş ortalaması $22,4 \pm 1,69$ olup, %62,6'ı erkek, %97,9'u bekar ve %52,3'ünün 4. sınıfta öğrenim gördüğü belirlendi.
- Katılımcıların İBÖ ölçek toplam puan $85,82 \pm 26,99$ olup alt boyut puan ortalamaları Yoksunluk için; $30,41 \pm 8,72$, Kontrol Güçlüğü için; $24,78 \pm 8,58$, İşlevsellikte Bozulma için $15,89 \pm 6,58$ ve Sosyal İzolasyon için $14,74 \pm 6,78$ olarak bulundu ve puan ortalamaları değerlendirildi, bulunan toplam puanın ortalama bir değerde olduğu, öğrencilerin internet kullanımı konusunda kontrol güçlüğü yaşadıkları belirlendi.
- Katılımcıların SYSSB ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde Sosyal Yeterlik puan ortalaması $45,85 \pm 9,79$ olarak hesaplandı aynı şekilde Sosyal Sonuç alt boyutu puan ortalaması $23,23 \pm 5,37$ olarak bulundu. Puan ortalamalarının toplamına göre öğrencilerin sosyal yeterlik bakımından yüksek düzeyde oldukları saptandı.
- Çalışma durumuna göre İBÖ' nün işlevsellikte bozulma alt boyut puan ortalaması açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede bir farklılık gözlenmiş olup, çalışmayan öğrencilerin işlevsellikte bozulma alt boyut puan

ortalaması ($X 16,09 \pm 6,57$) çalışan öğrencilere ($X 13,26 \pm 6,24$) göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edildi. Katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre İBÖ toplam puan ($F:4,299$, $p:0,002$) ortalamaları arasında anlamlı fark saptandı. Annesi lise mezunu olanların internet bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($X 94,62 \pm 26,665$) annesi ortaokul mezunu olanların puan ortalamalarından ($X 76,27 \pm 27,284$) diğerlerine göre anlamlı derecede yüksek bulundu. Katılımcılardan annesi lise mezunu olanların işlevsellikte bozulma puan ortalaması ($F=5,589$, $p=0,000$) diğerlerine göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu görüldü. Annesi lise mezunu olanların kontrol güçlüğü ($X 27,28 \pm 8,609$) ve sosyal izolasyon ($X 16,39 \pm 6,914$) toplam puan ortalamaları annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin kontrol güçlüğü ($X 22,13 \pm 8,944$) ve sosyal izolasyon ($X 11,87 \pm 6,281$) toplam puan ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek bulundu. Katılımcılardan annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin kontrol güçlüğü ($F=3,528$, $p=0,008$) ve sosyal izolasyon ($F=3,789$, $p=0,005$) alt boyut puan ortalamaları diğerlerine göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edildi. Katılımcıların yaşı ile İBÖ' nün sadece yoksunluk alt boyut puan ortalaması arasında ($r=-0,127$, $p=0,013$) negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlandı. Kardeş sayısı ile sosyal izolasyon alt boyut puanı arasında ($r=0,113$, $p=0,027$) pozitif yönde ilişki belirlendi.

- SYSSB alt boyut puanları incelendiğinde kardeş sayısı ile sosyal yeterlik alt boyut puanı arasında ($r=-0,130$, $p=0,011$) negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı.
- İnternet bağımlılığı toplam puan ile sosyal yeterlilik ($r=-0,23$, $p=0,000$), sosyal sonuç ($r=-0,233$, $p=0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulundu. Yoksunluk ile sosyal yeterlilik ($r=-0,160$, $p=0,002$), sosyal sonuç ($r=-0,135$, $p=0,008$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptandı. Kontrol güçlüğü ile sosyal yeterlilik ($r=-0,238$, $p=0,000$), sosyal sonuç ($r=-0,234$, $p=0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı

bir ilişkiye rastlandı. İşlevsellikte bozulma ile sosyal yeterlilik ($r=-0,210$, $p=0,000$), sosyal sonuç ($r=-0,199$, $p=0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlemlendi. Sosyal izolasyon ile sosyal yeterlilik ($r=-0,213$, $p=0,000$), sosyal sonuç ($r=-0,266$, $p=0,000$) alt boyut puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlendi.

6.2. Öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıda verilen öneriler sunulmuştur.

- Koruyucu ruh sağlığı kapsamında gençlerin ve ailelerinin internet bağımlılığına dair farkındalıklarını arttırmak ve bilinçli, daha güvenli internet kullanımının nasıl olması gerektiğini açıklayan eğitim çalışmaları, sağlıklı internet kullanımı ile ilgili eğitimler planlanması,
- Gençlerin kampüs içinde veya dışında sosyal faaliyetlere yönlendirilmesi, çeşitli ders dışı ilgilere ve ihtiyaçlara yönelik kulüp ve topluluk faaliyetlerine yönlendirmeler yapılarak sosyal yeterlilik düzeylerinin artırılması,
- İnternet bağımlılığıyla mücadelede özellikle ergenlerde sosyal yeterliklerin sosyal becerilerin artırılmasına yönelik girişimsel çalışmaların yapılması
- İnternet erişimin gittikçe daha ucuz ve erişilebilir hale gelmesiyle birlikte bu durumdan farklı yaş gruplarıyla da araştırmaların genişletilmesi.

7.KAYNAKÇA

- Açar V. (2018). Sağlık Çalışanlarında Sigara ve İnternet Kullanımı ile Sosyal Kaytarma Algısının Değerlendirilmesi. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Kurumları İşletmeciliği Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli, (Danışman: Doç. Dr. Aygül Yanık).
- Akbulut Y. (2013). Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2: 53-68.
- Akdağ M., Yılmaz BŞ., Özhan U., Şan, İ. (2014). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (İnönü Üniversitesi Örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Akın A., Akkaya O. (2015). Sosyal Yeterlik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1):204 – 213.
- Albayrak S., Balcı S. (2014). Gençlerde Madde Bağımlılığı ve Önlenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 11; 30-37.
- Altıntaş S., Öztapak M. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Problemlerini İnternet Kullanımları ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama Cilt (Vol): 7:13*, 109-128.
- American Psychiatric Association (APA). (2013). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5). Fifth Edition.
- Anderson GL. (2019). Cyberplagiarism: A look at the web term paper sites. *College & Research Libraries News*, 60(5), 371-394.
- Apakgün EA. (2015). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Destek ile İlişkisi. Üsküdar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten).
- Arısoy Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1);55-6.
- Ata EE., Akpınar Ş, Kelleci M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Problemlerini İnternet Kullanımı ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(4).
- Avcioglu H. (2005). Social skills training with activities.(2. baskı), Ankara, Kök Yayıncılık.
- Bakken IJ., Wenzel HG., Gøteskam KG., Johanson A., Øren A. (2009). Internet addiction among norwegian adults: a stratified probability sample study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 50, 121-127.

- Balcı Ş., Gülnar B. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profilli, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6, 1, 5-22.
- Balta ÖÇ., Horzum MB. (2008). İnternet Bağımlılık Testi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41:187-205.
- Bandura A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York, Worth Publishers.
- Başar, BT. (2018). İnternet Bağımlılığının Evlilik İlişkisi Üzerine Etkisi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ale Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Ale Eğitimi ve Danışmanlığı Programı Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Alev Girli).
- Batigün AD, Kiliç N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyodemografik Degiskenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26.67: 4.
- Beard KW., Wolf, EM. (2001). Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction, *Cyberpsychology & Behavior* Volume 4, Number 3, 2001 Mary Ann Liebert, Inc.
- Bostan N. (2013). Hemşirelerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarını Etkileyen Faktörler. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir, (Danışman: Doç. Dr. Ayşe Beşer).
- Bölükbaş K. (2003). İnternet Kafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, (Danışman; Yrd. Doç. Dr. Cengiz Yıldız).
- Buist KL., Dekovic M. Prinzie P. (2013). Sibling relationship quality and psychopathology of children and adolescents: a meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 33, 97-106.
- Çalışgan H. (2013). İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Doç. Dr. Levent Deniz).
- Ceyhan E., Ceyhan AA., Gürcan A. (2007). Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 387-416.
- Chou C., Hsiao, MC. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: the Taiwan college students' case, *Computers & Education* 35: 65-80
- Chou C., Condron L., Belland JC. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educ Psychol Rev*; 17: 363–88.
- Clickeman MS. (2007). Social competence in children. Boston, MA: Springer Science Business Media.
- Diba P. (2017). Evli Çiftlerin Sosyal Fobi ve İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz),

- Doğan A. (2013). İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, (Danışman: Doç. Dr. Özlem Gencer Kıdak),
- Eroğlu Çetin. (2018). Hemşirelerde İnternet Bağımlılığı ve Zaman Yönetimi İlişkisinin Belirlenmesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Doç. Dr. Adalet Kutlu).
- Esen E., Siyez, D. (2011). “Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psikososyal Değişkenlerin İncelenmesi”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4 (36), 127-138.
- Eşgi N. (2014). Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 807-839
- Evcı KE. (2018) Ergenlerde İnternet Bağımlılığı, Sosyal Yeterlilik ve Kontrol Hissi İlişkisi. Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Mustafa Bilici).
- Faix A. (2014). Assisting students to identify sources: an investigation. *Library Review*, 63(8/9), 624-636
- Feindel H. (2015). Onlinesüchtig? Ein Ratgeber für Betroffene und Angehörige. Schwabenverlog AG, Patmos Verlag, Ostfildern, Çeviren: Atilla Dirim, 2019, İnternet Bağımlılığı Bağımlılar ve Aileleri İçin El Kitabı, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Goldberg,I. (1996). İnternet Addiction Disorder. <http://users.rider.edu/~suler/psygyber/supportgp.html> (Erişim Tarihi:20.11.18)
- Gökçearslan Ş., Günbatar MS. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2 (2), 10-24.
- Gönül AS. (2002). Patolojik internet kullanımı (İnternet bağımlılığı / kötüye kullanımı). *New Symposium*, 40 (3); 105-110.
- Griffiths M. (1996). Behavioural addiction: an issue for everybody? *The Journal of Workplace Learning*, 8(3), 19-25.
- Griffiths M. (1999). İnternet Addiction: Fact or Fiction? *The Psychologist*, 12(5), 246-250. Çeviren: Psk. Kazım Alat, İnternet Bağımlılığı: Gerçek mi? Kurgu mu? *Türk Psikoloji Bülteni*, ISSN: 1300-7408.
- Griffiths M. (2000), İnternet Addiction- Time to be Taken Seriously?, *Addiclion Rewarch*. Vol. 8. No. 5, pp. 413-418.
- Günüş S. (2009). İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı. Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı, Van.*

- Ha JH., Yoo HJ., Cho IH. (2006). Psychiatric comorbidity assessed in Korean children and adolescents who screen positive for internet addiction. *J Clin Psychiatry*, 67(5):821-6.
- Hong FY., Huang DH., Lin HY., Chiu SL. (2014). Analysis of the psychological traits, Facebook usage, and Facebook addiction model of Taiwanese university students. *Telematics and Informatics*, 31(4), 597-606.
- Howitt D., Cramer D. (2011). Introduction to SPSS statistics in psychology: For version 19 and earlier (Fifth edition). London: Pearson Education Limited.
- İçel K. (1998) Kitle haberleşme hukuku. Basın radyo-televizyon sinema internet. İstanbul, Beta Yayınları.
- İlhan M., Dikmen A., Uslu İ., Medeni V., Altun B., Tezel A. (2014). Ankara’da On Beş Yaş Üstü Kişilerin İnternet Kullanımı Sıklığı ve Bağımlılığı. *Literatür Sempozyum*, 34-42.
- İnan A. (2010). İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Birol Alver).
- İşsever NK. (2016). İnternet Bağımlılığının Üniversite Öğrencilerinde Yaygınlığının İncelenmesi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, (Danışman Prof. Dr. Hüsnü Erkmen).
- Jackson SL., Cunningham SA. (2015). Social Competence and Obesity in Elementary School. *American Journal of Public Health* 2015; (105,1):153-158.
- Karadağ M. (2018). Kickboks Sporcularında İnternet Bağımlılığının Demografik Faktörler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies Information Technologies & Applied Science* Volume 13/6, Winter 2018, P. 69-80 Issn: 1308-2140, Ankara-Turkey 2018 69-80
- Karakuş FT. (2006). Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Sosyal Beceri Arasındaki İlişki. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Canan Savran)
- Karasu F., Bayır B. & Çam HH. (2017). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ile Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi* 2017; 7(14): 372-386.
- Kelleci M. (2008). İnternet, Cep Telefonu, Bilgisayar Oyunlarının Çocuk ve Gençlerin Ruh Sağlığına Etkileri. *TAF Prev Med Bull*, 7 (3), 253–256
- Khazaal Y., Xiroussavidou, C., Khan, R., Edel, Y., Zebouni, F., & Zullino, D. (2012). Cognitive-Behavioral Treatments for “Internet Addiction”. *The Open Addiction Journal*, 1(5), 30-35.
- Kırağ N., Güver, Y. (2019). Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Aydın Hemşirelik Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki, *Bağımlılık Dergisi – Journal of Dependence* ; 20(4):232-240

- Ko CH., Yen JY.,Yen CF. (2007). Factors Predictive For İncidence And Remission Of İnternet Addiction İn Young Adolescents: A Prospective Study. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(4): 545-551.
- Korkmaz Y. (2017). Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Depresyon ve Anksiyete Üzerindeki Etkisi, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara.
- Küçükali A. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı: Atatürk Üniversitesi örneği. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(13), 531-546
- Lee MS., Ko YH., Song HS., Kwon KH., Lee HS., Nam M., Jung IK. (2007). Characteristics of internet use in relation to game genre in Korean adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*.10(2),278-285.
- Liau KA. Khoo A., Hwaang P. (2005). Factors İnfluencing Adolescents Engagement in Risky İnternet Behavior. *Cyberpsychology & Behavior*, 8, 6.
- Lin SJ., Tsai C. (2002). Sensation Seeking and İnternet Dependence of Taiwanese High School Adolescents, *Computers in Human Behavior*, 18, 411-426.
- Lind DA., Marchal, W G., Wathen SA. (2006). Basic statistics for business and economics (Fifth edition). United States, McGraw-Hill Companies.
- McFall RM. (1982). A review and reformulation of the concept of social skills. *Behavioral Assessment*, 4, 1-33.
- McKillup S. (2012). Statistics explained: An introductory guide for life scientists (Second edition). United States, *Cambridge University Press*.
- Morahan-Martin J. Schumacher P. (1997) ‘Gender Differences in İnternet Usage, Behaviours, And Attitudes Among Undergraduates’, in Salvendy, G. (Ed.): HCI International '97: Proceedings of The 7th International Conference On Human-Computer Interaction, Elsevier Science, Amsterdam, P.122.
- Nalwa K., Anand AP. (2003). İnternet Addiction in Students: A Cause of Concern, *CyberPsychology & Behavior*, 6 (6), 653-656.
- Niemz K., Griffiths M., Banyard P. (2005) Prevalence of Pathological İnternet Use among University Students and Correlations with SelfEsteem, the General Health Questionnaire (GHQ), and Disinhibition, *CyberPsychology & Behavior*, 8 (6), 562-570.
- Osmanoğlu N. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Dürtüsellik ve Obsesif Belirtilerin İncelenmesi Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Birim Sungu Talu).
- Özcan, NK., Buzlu, S. (2005). Problemlı İnternet Kullanımının Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği'nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenilirliği”. *Bağımlılık Dergisi*. 6 (1): 19- 26.
- Özen, BE. (2014). Bağımlılık Yapıcı Madde Kullanımı Olan Hemşireler ve Hemşirelik Hizmetleri Yönetiminin Yaklaşımı: Bir Literatür İncelemesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*,1; 43-47.

- Özer A., Kurt D., Kizildağ S., Demirtaş S., Şahin FA., Acar T., Ergene T. (2016). Ergenler için Yeterlilik Algısı Ölçeğinin (YAÖ) Geliştirilmesi. *Eğitim Psikolojisi Ölçme Değerlendirme Dergisi*; 7(1): 237- 250.
- Rehm LM. (2003). The internet and critical issues for families. *Journal Of Family Consumer Sciences Education*. 21, 2, 33-4
- Sally LP. (2006). Prediction of İnternet Addiction for Undergraduates in Hong Kong. İnförmatıon Systems Management Optıon. Hong Kong Baptist University.
- Sanders CE., Field TM., Diego M., Kaplan M. (2000). The Relationship of İnternet use to Depression and Social İsolatıon Among Adolescents. *Adolescence*, 35(138), 237-241.
- Sarıçayır D. (2019). Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Bilişim Teknolojileri Yeterlikleri ile İnternet Bağımlılığının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Büro Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Ankara, (Danışman: Doç. Dr. Selami Eryılmaz).
- Schneider BH. (1993). Children's Social Competence in Context-the Contributions of Family, Schools and Cul ture. New York: *Pergamon Press*.
- Seepersad S. (2004). Coping with loneliness: Adolescent online and offline behavior. *CyberPsychology and Behavior*, 7(1), 35-39.
- Serin, N.B., Anlayışlı, C. (2019). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Depresyon. Dorlion Yayınları, Ankara, s.53-59.
- Shaw M., Black DW. (2008). İnternet Addiction: Definition, Assessment, Epidemiology and Clinical Management. *CNS Drugs*; 22: 353-365
- Simkova B., Cincera, J. (2004). İnternet Addiction Disorder and Chatting in the Czech Republic, *CyberPsychology & Behavior*, 7 (5), 536-539.
- Subrahmanyam K., Lin G. (2007). Adolescents on the Net: İnternet Use and Well-Being. *Adolescence*, 42, 659-677
- Şahan M., Çapan BE. (2017). Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımında Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların ve Sosyal Kaygının Rolü. *Ege Eğitim Dergisi* 2: 887-913
- ŞAHİN C. (2001). Sosyal Beceri ve Sosyal Yeterlik. G.Ü. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, 9-19, s. 14
- Şahin C., Yağcı, M. (2017). Sosyal medya bağımlılığı ölçeği-yetişkin formu: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(1), 523-538.
- Şahin D., Aydın A., Şimşek N., Cabar DH. (2012). Yaşlılık, depresyon ve hemşirelik. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*; 3(1):38-41.
- Tabachnick BG., Fidell, LS. (2013). Using multivariate statistics (Sixth edition). United States: Pearson Education.

- Taayıldız Ö. (2010). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İzmir, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tuncay Öğretmen).
- Tavşancıl E. (2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Thomas SA. (2003). Chapter2: Historical Development of Community Health Nursing, *Community Health Nursing Caring in Action, Second Edition*, 19-40.
- Thurlow C., Lengel L., Tomic A. (2004), *Computer Mediated Communication: Social Interaction and The Internet*, Sage, California.
- Whang SM., Lee S. Chang G. (2003). Internet Over-users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis On Internet Addiction. *CyberPsychology and Behavior*. 6 (2): 143- 150.
- Wilcox RR. (2012b). *Modern statistics for the social and behavioral sciences: A practical introduction*. United States: Chapman & Hall/CRC Press.
- Yalçın Ö., Karaçetin G. (2016). İnternet Bağımlılığı ve Diğer Teknolojik Bağımlılıklar, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Yam AZ. (2019). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri ile Sosyal Yeterlikleri Arasındaki İlişki. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi, Tokat, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emel Tüzel İşeri).
- Yen JY., Yen CF., Chen CC (2007) Family factors of internet addiction and substance use experience in Taiwanese aadolescents. *Cyberpsychol Behaviour*. 10(3):323-9).
- Yılmaz E., Şahin YL., Haseski Hİ., Erol O. (2014). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*; 4.1: 133-144.
- Yıldırım A. (2014). İnternetin Görünen Yüzü Şırnak Üniversitesi, Şırnak Meslek Yüksekokulu, Şırnak, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel 31): 51-59, 2014 ISSN: 2147 – 7833.
- Young, KS. (1996). Psychology of computer use: XL. Addictive use of the Internet: a case that breaks the stereotype. *Psychological reports*, 79(3), 899-902.
- Young K., Pistner M., James O., Jennifer B. (1999). Cyber Disorders: The Mental Health Concern For The New Millennium. *CyberPsychology& Behavior*. c. 2. s. 5: 475-479
- Yue CN., Lavin MJ. (2004) Internet Dependence in the Collegiate Population: The Role of Shyness, *CyberPsychology & Behavior*, 7 (4), 379-383.
- Yılmaz Z. (2019). 18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Depresyon ve Yalnızlık ile İlişkinin Değerlendirilmesi. İnönü Üniversitesi Tıp

Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Tıpta Uzmanlık Tezi, Malatya, (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Burcu Kayhan Tetik).

İnternet: <https://www.psycom.net/iadcriteria.html> Internet Addiction Disordersigns, Symptoms, Diagnosis, and Treatments for Those Who May Be Addicted To The Web On Their PC or Smart Phone. Article By:Christina Gregory, Phd, (Erişim Tarihi:4.11.18).

İnternet: <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24862>.Türkiye İstatistik Kurumu, “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” (2017) (Erişim tarihi: 07.12.2018).

EK.1. ETİK KURUL ONAYI

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : 78977401-050.04.04-E.17949
Konu : Etik Kurulu Kararı

05/05/2019

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nevin ONAN

İlgi : 26/03/2019 tarihli ve 13273 sayılı dilekçe.

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nda alınan 30/04/2019 tarih ve 2019/08 (6) sayılı karar yazı ekinde sunulmuştur.

Gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Zeki TEKİN
Kurul Başkanı

Ek: Karar (1 sayfa)

Adres: Karabük Üniversitesi Demir Çelik Kampüsü Merkez/Karabük
Telefon: 444 0478
e-Posta: iletisim@karabuk.edu.tr Elektronik Ağ: <http://www.karabuk.edu.tr>

Bilgi için: Mükerrrem CESUR (Dilek F/RHİN
Vekaletiyile)
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK.2. KURUM İZİN BAŞVURU DİLEKÇESİ

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

TOPLANTI TARİHİ : 30/04/2019
TOPLANTI NO : 2019/08

Karar 6 :

26/03/2019 tarih ve E.13273 sayılı Dr.Öğr.Üyesi Nevin ONAN'ın dilekçe ve ekleri görüşüldü.

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden Dr.Öğr.Üyesi Nevin ONAN'ın danışmanlığında yürütülen "Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Yeterlilik Düzeyleri ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışma kapsamında uygulanmak üzere ekte sunulan anket çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

ASLI GİBİDİR

Prof. Dr. Zeki TEKİN
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

EK.3. ANKET FORMU

Sayın katılımcı,

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal yeterlilik düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır, vereceğiniz yanıtlar yüksek lisans tez çalışmasında veri olarak kullanılacaktır. Kişisel bilgilerin gizliliğine dikkat edilecektir. Soruların sizlere uygun olan seçeneğini (X) şeklinde işaretleyip eksiksiz cevaplandırmanız araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliği açısından önemlidir. Katılımınız için teşekkür eder saygılar sunarım.

KATILIMCI BİLGİ FORMU

1.Cinsiyetiniz: Erkek ( ) Kadın ( )

2. Doğum yeriniz ?

3. Yaşınız ?

4.Çalışıyor musunuz? Evet ( ) Hayır ( )

5.Medeni durumunuz? Evli ( ) Bekar ( ) Dul-Boşanmış ( )

6.Kaç kardeşiniz var?

7.Annenizin eğitim durumu ?

Okur yazar değil ( ) Okur yazar ( ) İlkokul( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite( ) Yüksek lisans ( ) Doktora ( )

9.Babanızın eğitim durumu ?

Okur yazar değil ( ) Okur yazar ( ) İlkokul( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite( ) Yüksek lisans ( ) Doktora ( )

10.Öğrenim gördüğünüz fakülte?

Dış Hekimliği Fakültesi ( )

Edebiyat Fakültesi ( )

Fen Fakültesi ( )

İlahiyat Fakültesi ( )

İşletme Fakültesi ( )

Mimarlık Fakültesi ( )

Mühendislik Fakültesi ( )

Safranbolu Fethi Toker Güz. San. Tas.Fak ( )

Safranbolu Turizm Fakültesi ( )

Sağlık Bilimleri Fakültesi ( )

Teknik Eğitim Fakültesi ( )

Teknoloji Fakültesi ( )

Tıp Fakültesi ( )

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ( )

11.Öğrenim gördüğünüz bölüm ?

12.Kaçıncı sınıfsınız?

13.Nerede yaşıyorsunuz (aile evi, yurt, öğrenci evi, kendi evi vb.)?

14.Mevcut internetinizi nereden sağlıyorsunuz (kurum interneti, wifi , bireysel internet (mobil, ev) vb.)?

15.İnterneti ne sıklıkla kullanırsınız?

16. İnterneti ne amaçlarla kullanırsınız?

İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ					
Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “ Tamamen Katılıyorum ”, genelde doğru ise “ Katılıyorum ”, emin değilseniz “ Kararsızım ”, genelde doğru değilse “ Katılmıyorum ”, hiçbir zaman doğru değilse “ Kesinlikle Katılmıyorum ” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Yoksunluk					
1. İnternet kullanmadığım zaman kendimi gergin/huzursuz hissedirim.	1	2	3	4	5
2. İnternet kullanmak isteyip de kullanmadığım zaman sinirli/öfkeli olurum.	1	2	3	4	5
3. İnternet bağlantısı koparsa ya da yavaşlarsa sinirlenirim/öfkelenirim.	1	2	3	4	5
4. İnternet kullandığım zamanlarda hiç olmadığım kadar mutlu/huzurlu olurum.	1	2	3	4	5
5. Kendimi endişeli ya da sıkıntılı hissettiğim zamanlarda internet kullanmak beni rahatlatır.	1	2	3	4	5
6. Birileri beni internetin başından kaldırırsa sinirlenirim.	1	2	3	4	5
7. Sorunlarımdan kaçmak için internet kullanmaya yönelirim.	1	2	3	4	5
8. İnternete, planladığım zamanda giremezsem sinirlenirim.	1	2	3	4	5
9. Çevremde birileri varken, yalnız kalıp, internete girmeyi isterim.	1	2	3	4	5
10. İnterneti kullanmadığım zamanlarda internete girmek için sabırsızlanırım.	1	2	3	4	5
11. Gittiğim yerlerde internet bağlantısı ararım.	1	2	3	4	5
Kontrol güçlüğü					
12. İnternet kullanmamı sınırlamakta ya da kontrol etmekte güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
13. Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen internete girmek olur.	1	2	3	4	5
14. İnternette her defasında, bir öncekinden daha uzun süre kalmak isterim.	1	2	3	4	5
15. İnternette planladığımdan daha uzun süre kalırım.	1	2	3	4	5
16. İnternet kullanmadığım zamanlarda bile interneti düşünürüm.	1	2	3	4	5
17. İnternette iken acıktığımı, susadığımı hissetmem ya da farkına varmam.	1	2	3	4	5
18. İnternette daha fazla zaman geçirmek için başka planlarımı iptal ederim.	1	2	3	4	5
19. İstediğim zaman internetin başından kalkamam.	1	2	3	4	5
20. Ailem beni çağırırsa dahi internetin başından kalkamam.	1	2	3	4	5
21. İnternet kullanabilmek için uykumdan ödün veririm.	1	2	3	4	5
İşlevsellikte bozulma					
22. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
23. Arkadaşlarım beni çağırırsa dahi internetin başından kalkamam.	1	2	3	4	5
24. İnternet kullanmamdan dolayı başka etkinliklere (spor, sinema, kitap okuma vb.) ilgim azalır.	1	2	3	4	5
25. İnternet kullanmamdan dolayı ev/iş/okul sorumluluklarımı yerine getiremem ya da ihmal ederim.	1	2	3	4	5
26. Çevremdekiler internette harcadığım zamandan dolayı şikayet eder.	1	2	3	4	5
27. İnternet kullanmamdan dolayı ailem ile daha az zaman geçiririm.	1	2	3	4	5
28. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile daha az zaman geçiririm.	1	2	3	4	5
Sosyal izolasyon					
29. İnternet kullanmamdan dolayı arkadaşlarım ile sorunlar yaşarım.	1	2	3	4	5
30. İnternet ortamında edindiğim arkadaşlıkları gerçek yaşamdaki arkadaşlarıma tercih ederim.	1	2	3	4	5

31. Gerçek yaşamdaki arkadaşlarımla dışarıda görüşmek yerine internette görüşmeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5
32. Arkadaşlarımı internetten edinirim.	1	2	3	4	5
33. İnternet benim en iyi arkadaşımdır.	1	2	3	4	5
34. İnternetsiz bir yaşam bana anlamsız/boş gelir.	1	2	3	4	5
35. İnternet kullanmamdan dolayı yüz yüze iletişimde zorluk yaşıyorum.	1	2	3	4	5

SOSYAL YETERLİK VE SOSYAL SONUÇ BEKLENTİLERİ ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Her sorunun karşısında bulunan; ; (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen Katılıyorum anlamına gelmektedir.

1	Sosyal ilişkilerde başarılı olmama yardımcı olacak becerilere sahip olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
2	Sosyal ilişkilerdeki becerilerime güveniyorum.	1	2	3	4	5
3	Sosyal ilişkilerimde görüşlerimi rahatlıkla ifade etme becerime güveniyorum.	1	2	3	4	5
4	Sosyal ilişkiler kurmak için gerekli olan becerilere sahip olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
5	Sosyal ilişkilerimde duygularımı diğer insanlarla rahatlıkla paylaşabilme yeteneğime güveniyorum.	1	2	3	4	5
6	Sosyal ilişkilerimde rahat bir etkileşim kurabilme becerime güveniyorum.	1	2	3	4	5
7	Sosyal ilişkilerimi sürdürebilme becerime güveniyorum.	1	2	3	4	5
8	Sosyal ilişkilerimde gerektiğinde uzlaşma sağlayabileceğime inanırım.	1	2	3	4	5
9	Sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmek için gereken becerilere sahibim.	1	2	3	4	5
10	Sosyal ilişkilerimde mutlu kalabilmek için gereken becerilere sahibim.	1	2	3	4	5
11	Benim için önemli olan şeyleri konuşabilme becerisine sahibim.	1	2	3	4	5
12	Sosyal ilişkilerimi geliştirebilmek için gereken becerilere sahibim.	1	2	3	4	5
13	Diğer insanlarla konuşmak sosyal ilişkilerimi geliştirir.	1	2	3	4	5
14	Diğer insanlara iyilik yapmak ilişkilerimi geliştirir.	1	2	3	4	5
15	Olumlu davranışlarla meşgul olmak sağlıklı sosyal ilişkilerin gelişmesine yardımcı olur.	1	2	3	4	5
16	Diğer insanlara özen göstermek olumlu sosyal ilişkilerin gelişmesine yardımcı olur.	1	2	3	4	5

17	Diğer insanlarla iyi geçinmek olumlu sosyal ilişkilerin gelişmesine yardımcı olur.	1	2	3	4	5
18	Diğer insanlarla eşit paylaşımlarda bulunmak sosyal ilişkilerimi geliştirir.	1	2	3	4	5

EK.4. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAY FORMU

	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	
<p>Ben,.....[gönüllünün adı, soyadı (kendi el yazısı ile)] Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen hekim tarafından yapıldı. Katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. Çalışma hakkında soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı, istediğim zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabileceğimi ve kendi isteğime bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi ve araştırmadan ayrıldığım zaman mevcut tedavimin olumsuz yönde etkilenmeyeceğini biliyorum.</p> <p>Bu koşullarda;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Söz konusu Klinik Araştırmaya hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı (çocuğumun/vasimin bu çalışmaya katılmasını) kabul ediyorum. 2. Gerek duyulursa kişisel bilgilerime mevzuatta belirtilen kişi/kurum kuruluşların erişebilmesine, 3. Çalışmada elde edilen bilgilerin (kimlik bilgilerim gizli kalmak koşulu ile) yayın için kullanılma, arşivleme ve eğer gerek duyulursa bilimsel katkı amacı ile ülkemiz dışına aktarılmasına onay veriyorum.		
<p>Çalışma Kapsamında Katılımcıdan Alınan Biyolojik Örnekler Üzerinde Genetik Araştırma Yapılması Durumunda Aşağıdaki Bölüm Katılımcı Tarafından Doldurulmalıdır</p>		
☐	Tarafımdan alınan kodlanmış* örneğin yalnızca önerilen çalışma için kullanımını onaylıyorum; çalışma bitiminde kalan örneklerin uygun şekilde yok edilmesini istiyorum. İleride yapılması olası diğer çalışmalar için onay vermiyorum.	
☐	Tarafımdan alınan kodlanmış örneğin, araştırma konusuyla bağlantılı diğer çalışmalarda kullanımını onaylıyorum, ancak farklı çalışmalar için tekrar bilgilendirilmek ve yeni onay vermek istiyorum.	
<p><small>Kodlanmış örnek: Sizden alınan örneğe bir kod numarası verilir. Kod numarasını yalnızca araştırmacı bilir ve sizin kimlik bilgilerinize yalnızca araştırmacı ulaşabilir. Böylece kimlik bilgileriniz gizli tutulmuştur</small></p>		
GÖNÜLLÜNÜN <i>Bu bölüm gönüllü tarafından kendi el yazısı ile doldurulup imzalanacaktır.</i>		
ADI- SOYADI		İMZA
ADRESİ		
TELEFON		
E- POSTA		
TARİH (gün/ay/yıl)	----/----/----	
VELAYET VEYA VESAYET ALTINDA BULUNANLAR İÇİN VELİ VEYA VASİSİNİN <i>(Kendi el yazısı ile)</i>		
ADI- SOYADI		İMZA
ADRESİ		
TELEFON		
E- POSTA		
TARİH (gün/ay/yıl)	----/----/----	
AÇIKLAMALARI YAPAN KİŞİNİN		
ADI- SOYADI	Hicret Kanat	İMZA
ADRESİ	Aşıkpaşa mahallesi Vedat Dalokay caddesi Kalamış Sokak no:3/9 Ankara/ Çankaya	
TELEFON	05414033154	

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

E- POSTA	hcrknt@gmail.com
TARİH (gün/ay/yıl)	----/----/----

NOT: Bu formun bir kopyası gönüllüde kalacak, diğer kopyası ise hasta dosyasına yerleştirilecektir. Hasta dosyası veya protokol numarası olmayan sağlıklı gönüllülerden alınacak onam formunun bir kopyası mutlaka sorumlu araştırmacı tarafından saklanacaktır.

EK.5. ÖLÇEK İZİNLERİ

23.12.2019

Gmail - Ölçek izin istemi

Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>

Ölçek izin istemi

3 ileti

Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>
Alıcı: ahmet.akin@medeniyet.edu.tr

19 Kasım 2018 19:44

Merhaba Ahmet bey , ben Hicret Kanat ,Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez çalışmam için tarafınızdan geliştirilen Sosyal Yeterlilik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeğini tezimde kullanmak üzere izninizi istiyorum , ayrıca izniniz durumunda ölçeğin bir örneğini göndermenizi de rica ediyorum , iyi çalışmalar dilerim

AHMET AKIN <ahmet.akin@medeniyet.edu.tr>
Alıcı: Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>

19 Kasım 2018 20:04

Android için Outlook uygulamasını edinin

On Mon, Nov 19, 2018 at 8:43 PM +0300, "Hicret Kanat" <hcrtknt@gmail.com> wrote:

Merhaba Ahmet bey , ben Hicret Kanat ,Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez çalışmam için tarafınızdan geliştirilen Sosyal Yeterlilik ve Sosyal Sonuç Beklentileri Ölçeğini tezimde kullanmak üzere izninizi istiyorum , ayrıca izniniz durumunda ölçeğin bir örneğini göndermenizi de rica ediyorum , iyi çalışmalar dilerim

Bu e-posta (ve ekler) mesajı, mesajın alıcısı kısmında belirtilmiş olan kullanıcı içindir ve sadece gönderilen kişiye yöneliktir. Mesajın alıcısı – gönderilmek istendiği kişi değilseniz (yada bu e-postayı yanlışlıkla aldıysanız), lütfen doğrudan veya dolaylı olarak mesajı kullanmayınız. Yollayan kişiyi bilgilendirip mesajın tüm kopyalarını sisteminizden derhal siliniz. E- posta iletiminin güvenli veya hatasız olduğunun garantisi olmadığından geç veya eksik iletim veya içerik ve bilgilerde eksiklik, kayıp, değişiklik veya virüs olabileceğinden, bu mesajın iletiminden, içerikteki hatadan, eksiklikten, doğruluğun ve gizliliğin ihlalinden veya bu yolla bilgi paylaşımı, iletimi, depolanması gibi herhangi bir kullanımdan Üniversitemiz hiçbir şekilde sorumlu değildir. Bu mesajın içeriği yazarına ait olup hiçbir şekilde İstanbul Medeniyet Üniversitesi'ne atfedilemeyeceği gibi, Üniversitemizi bağlayıcı da değildir.

This e-mail (and the attachments), is solely for the individual or the entity who has been mentioned specifically in the recipient section of the e-mail and intended solely for the addressee. If you are not the recipient of this message or the intended addressee (or if you have received it accidentally), please do not use it directly or indirectly and delete the message and all its copies from your system by notifying the sender immediately. Since safe and healthy transmission of an e-mail cannot be guaranteed and there is a possibility of delayed or incomplete delivery of a message or absence, loss, change or presence of virus in content and information, İstanbul Medeniyet University is not liable for the delivery of the message; the fault and incompleteness in the content; violation of confidentiality or integrity; or sharing, transmission and storage of information via this way. The content of the message does solely belong to the writer of it and under no circumstances can be endorsed by İstanbul Medeniyet University. Also, İstanbul Medeniyet University does not accept any legal responsibility whatsoever for the content of the message.

121. Sosyal yeterlik ve sosyal sonuç beklentileri.docx.doc
303K

Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>
Alıcı: AHMET AKIN <ahmet.akin@medeniyet.edu.tr>

22 Kasım 2018 08:03

Teşekkürler, iyi çalışmalar

<https://mail.google.com/mail/u/0?ik=5ef935231d&view=pt&search=all&permthid=thread-f%3A1617585210322237206&simpl=msg-f%3A1617585...> 1/2

23.12.2019

Gmail - Ölçek izin İstemi

Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>

Ölçek izin İstemi

6 ileti

Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>
Alıcı: selimgunuc@hotmail.com

19 Kasım 2018 19:33

Merhaba Selim bey , ben Hicret Kanat ,Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez çalışmam için geliştirdiğiniz İnternet Bağımlılık Ölçeğini tezimde kullanmak üzere izninizi istiyorum , ayrıca izniniz durumunda ölçeğin bir örneğini göndermenizi de rica ediyorum , iyi çalışmalar dilerim

Selim Günüş <selimgunuc@hotmail.com>
Alıcı: Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>

19 Kasım 2018 20:43

Merhaba
Kullanabilirsiniz
İyi çalışmalar

Doç.Dr. Selim Günüş
SiberPsikoloji
Psikoloji Bölümü
İzmir Bakırçay Üniversitesi

Associate Prof. Selim Gunuc
CyberPsychology
Psychology Department
Izmir Bakircay University

Post-Doc/Researcher
Psychology Department / CyberPsychology
Nottingham Trent University

From: Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>
Sent: Monday, November 19, 2018 5:33 PM
To: selimgunuc@hotmail.com
Subject: Ölçek izin İstemi

Merhaba Selim bey , ben Hicret Kanat ,Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez çalışmam için geliştirdiğiniz İnternet Bağımlılık Ölçeğini tezimde kullanmak üzere izninizi istiyorum , ayrıca izniniz durumunda ölçeğin bir örneğini göndermenizi de rica ediyorum , iyi çalışmalar dilerim

Virüs bulunmuyor. www.avast.com

HacettepeDergisi2010.doc
78K

Hicret Kanat <hcrtknt@gmail.com>
Alıcı: Selim Günüş <selimgunuc@hotmail.com>

22 Kasım 2018 08:02

https://mail.google.com/mail/u/0?ik=5ef935231d&view=pt&search=all&permthid=thread-f%3A1617584503408135688&simpl=msg-f%3A1617584... 1/2

EK.6. ÖZGEÇMİŞ

Hicret KANAT 1994'te Batman'da doğdu; ilk ve orta öğrenimini aynı şehirde tamamladı; Batman Türk Telekom Anadolu Lisesi'nden mezun olduktan sonra 2012 yılında Çukurova Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'na girdi; 2016'da mezun olduktan sonra 2017 yılında Hacettepe Üniversitesi Onkoloji Hastanesi'nde hemşire olarak göreve başladı ve halen Onkoloji Yoğun Bakım Ünitesi'nde hemşire olarak göreve devam etmektedir.

ADRES BİLGİLERİ

Adres: Hacettepe mahallesi Hacettepe Üniversitesi Onkoloji Hastanesi kat:3, 93/B
Onkoloji Yoğun Bakım Ünitesi, Ankara/Altındağ.

Tel 05414033154

Faks

e-posta: hcrtknt@gmail.com